

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:

1.Pf.20.220/2023/14/I.

A felperesek:

I.r. felperes I. rendű

I. rendű felperes címe

II.r. felperes II. rendű

II. rendű felperes címe

III.r. felperes III. rendű

III. rendű felperes címe

A felperesek képviselője:

dr. Gálffy Tibor ügyvéd az I., II. és III. rendű felperes képviseletében
ügyvéd címe1

Az alperes:

Szépművészeti Múzeum

1146 Budapest, Dózsa György út 41.

Az alperes képviselője:

Balsai Ügyvédi Iroda, ügyvéd címe2

A beavatkozó:

beavatkozó

beavatkozó címe.

az alperes pernyertessége érdekében

A beavatkozó képviselője:

PK Ügyvédi Iroda

ügyvéd címe3

A per tárgya:

letéti szerződés teljesítésére kötelezés

Az elsőfokú bíróság:

Fővárosi Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

37.P.20.098/2021/87.

A fellebbezést benyújtó fél:

alperes, alperes beavatkozója

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet megváltoztatja és a kereseteket elutasítja.

Mellőzi az alperest és a beavatkozót perköltség megfizetésére kötelező rendelkezéseket.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek és a beavatkozónak személyenként 2.164.080 (kétmillió-százhatvannégyezer-nyolcvan) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Kötelezi továbbá a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az államnak e határozat meghozatalának napjától számított 60 napon belül 2.496.000 (kétmillió-négyszázkilencvenhatezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

[1] A „Maria Gravida” című táblakép (táblakép töredéke Németújvárról, készült: 1409 körül, tárgytypus: táblakép, technika, anyaga: fenyőfa, aranyozott, olaj-tojás tempera, méret: kerettel 97,5x86x5,5 cm, képméret: 89x78x5,5 cm, leltári szám: 52.656, gyűjtemény: Régi Magyar Gyűjtemény, elnevezése másként: Mária a rokkával, Mária a rokkánál, a továbbiakban: Maria Gravida) a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe tartozik, jelenleg a Magyar Nemzeti Galériában található.

[2] Az „Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése” című táblakép (táblakép Németújvárról, készült: 1500 körül, tárgytypus: táblakép, technika, anyag: fenyőfa, aranyozott, olaj-tojás tempera, méret: 101,5x72,5 cm, leltári száma: 52.657, gyűjtemény: Régi Magyar Gyűjtemény, a továbbiakban: Szent Katalin) a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe tartozik, jelenleg a Magyar Nemzeti Galériában látható.

[3] „A Keresztelő Szent János prédikációja” [másként Szent János szónoklata (a pusztában), id. Pieter Bruegel: Keresztelő Szent János prédikációja című táblakép, készült: 1566, tárgytypus: festmény, technika, anyag: olaj, fa, méret: 95x160,5 cm, kerettel: 114,5x183x12 cm, leltári szám: L.3.788 (helyesen: 51.2829), gyűjtemény: Régi Képtár, a továbbiakban: Szent János] a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe tartozik.

[4] A Szent Katalin és Maria Gravida képek nyilvánosan első alkalommal a budapesti ezredéves országos kiállításon bukkantak fel, kiállítóként gróf személy1-et feltüntetve (1/F/5.). A Szent János festményt gróf személy1 – számos más műtárgy mellett – a milleniumi kiállításra kölcsönzendő tárgyként jelentette be, az 1895. szeptember 6-án település3-on kelt bejelentési íven „településen (településen), a várbán” megjelöléssel. A festmény kiállítására nem került sor, azt gróf személy1 1896-ban restaurálás céljából a Szépművészeti Múzeumba vitette.

[5] A három táblakép az 1912. szeptember 22. és október 6. között település2-ön megrendezett Vasvármegyei Műtörténeti Kiállításon volt megtekinthető. Mindhárom kép esetében kiállítóként személy1 gróf szerepelt (1/F/6 – 7.).

[6] A festmények ismeretlen körülmények között, módon és időben kerültek a név1 család birtokába. Az ősi magyar főnemesi család a XVII. században grófi és hercegi ágra szakadt, a grófi család székhelye település, illetve település3 (település3), míg a hercegi család központja település5 lett. A hercegi ág a név2 nevet használja. A név1 birtok a XIX. század közepén település5-i és települési uradalmakra vált szét.

[7] 1746. június 19-én gróf személy11 alapította meg a település5-i hitbizományt az elsőszülöttségi rend szerint. gróf személy1 a hitbizomány gondnoka volt, tisztségéről 1916 áprilisában lemondott (57/F/3.).

[8] 1869. március 18-án személy2 herceg a Bécsi Tartományi Bíróság által 1870. július 23-án közzétett végrendeletben családi alapítványt hozott létre a települési vár és a családi kriptát magába foglaló ferences kolostor fenntartására. Annak gondnoka 1894-től gróf személy1 volt. A családi alapítvány két különálló alapítványra való szétválását 1928-ban

Budapesten a magyar alapítványi jog alapján a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium engedélyezte.

[9] A Tanácsköztársaság idején, 1919. április 17-én a település⁴-i név¹ kastélyból a Szent Katalin és a Maria Gravida táblaképet számos műkincssel együtt szocializálták, azokat leltározták és az alpereshez szállították (1/F/8., 6/F/4.).

[10] A Szent János festményt a Tanácsköztársaság karhatalmistái elől a település²-i püspöki palotába menekítették, onnan a Tanácsköztársaság által megbízott személyek 1919. április 18-án más műkincsekkel együtt önkényesen lefoglalták, szocializálták és a budapesti Szépművészeti Múzeumba szállították (1/F/9.).

[11] A Tanácsköztársaság bukása után az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum igazgatósága értesítette gróf személy¹-et, hogy a vallási- és közoktatásügyi miniszter 174963-1919. számú rendelete (a továbbiakban: V.K.M. rendelet) szerint a társadalmassító bizottság által magánszemélyektől köztulajdonba vett műtárgyakat elszállíthatja. Az alperes az átadás érdekében jegyzőkönyvet és a műtárgyakról jegyzéket vett fel, a visszaadandó műtárgyak jegyzékén mindhárom perbeli kép szerepel (1/F/10., 6/F/1.).

[12] gróf személy¹ az 1919. november 26-i levelében a bizonytalan forgalmi viszonyokra tekintettel arra kérte az igazgatóságot, hogy a „tulajdonát képező műtárgyakat” a következő év tavaszáig tartsa további őrizetben (1/F/11., 6/F/5.).

[13] Az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum igazgatója, személy³ 1919. december 20-ai 712/1919. számú levelében biztosította gróf személy¹-et arról, hogy „A Tanácskormány idejében szocializált műtárgyait készséggel fogom a vezetésem alatt álló múzeumban őriztetni mindaddig, míg másként méltóztatik intézkedni”. Kérte továbbá annak megengedését, hogy a Szent János prédikációja festményt „azon idő alatt, míg azt a múzeumban őrizzük, mint méltóságod letétét, a múzeum régi képtárában közszemlére állíthassuk...” (1/F/12., valamint 5/F/6.).

[14] gróf személy¹ 1920. január 19-én levelében a festmény kiállításához – mindaddig, amíg annak elviteléről nem rendelkezik – hozzájárult (1/F/13.). Az alperes igazgatója az 1920. január 19-én kelt válaszlevelében a hozzájárulást megköszönte (1/F/4., illetve 6/F/7.).

[15] 1929. szeptember 25-én az alperes kérelmére gróf személy¹ hozzájárult ahhoz, hogy a Bruegel képről színes reprodukciók céljából felvételeket készítsenek (57/F/5.).

[16] Az alperes 1932. szeptember 29-én arról tájékoztatta az Új Bécsi Galéria munkatársát, hogy először a kép birtokosától, gróf személy¹-től kell hozzájárulást kérniük, mivel a Bruegel kép csak letétként (a felperesek által csatolt német nyelvű levél a Leihgabe kifejezést használja) van a múzeumban. (31/F/7-3.)

[17] gróf személy¹ 1932. november 7-én az alperes igazgatójának, személy³-nak írt levele szerint a Keresztelő Szent János prédikációja című festmény fényképezését nem engedélyezte és jelezte, hogy összes képét és bronzait a múzeumból el kívánja szállítani (1/F/15.).

[18] Az alperes az 1934 márciusában a cég² részére írt átiratában úgy nyilatkozott, hogy „a Szent János prédikációja jelenleg is Régi Galériánkban van kiállítva, gróf személy¹ letétjeként” (a német nyelvű irat szerint Leihgabe). A levél szerint „Nemrégiben egy hasonló felkeresés alkalmával a festmény birtokosa arról tájékoztatott minket, hogy a festmény reprodukcióját a jövőben nem engedélyezi” (57/F/9.).

[19] 1934. november 12-én személy³ levelében arról tájékoztatta gróf személy¹-et, hogy „Tegnap felkeresett Kegyelmességed jogtanácsosa, személy¹⁸ ügyvéd úr és közölte Kegyelmes uradnak a nálunk letétben lévő műtárgyainak visszaadására vonatkozó kívánságát.

Tisztelettel van szerencsém értesíteni Kegyelmességedet, hogy a tárgyak rendelkezésre állnak és mi azokat kötelességszerűen visszaszolgáltatjuk. (...) A műtárgyak egyikét, Pieter Bruegel képét illetően legyen szabad azonban felhívni Kegyelmes urad figyelmét arra, hogy ez a deszkára festett nagyértékű kép, melynek állapota nálunk állandó megfigyelés és ellenőrzés alatt van, abban az esetben, ha a mostani nedves és zord évszakban, a múzeumi egyenletes temperaturából más temperaturával bíró lakásban helyeztetik el, veszélynek lenne kitéve, annál inkább, mert a kép felülete igen érzékeny és légköri behatásokra könnyen reagál. Kegyelmességed és a kép biztonsága érdekében azt vagyok bátor ajánlani tehát s arra kérni a Kegyelmességedet, hogy méltóztassék ezt a képet legalább a tavaszi hónapokig a múzeumban hagyni, ahol azt, mint Kegyelmességed rendelkezéséből átvett letétet a legnagyobb gonddal őrizzük” (1/F/16.).

[20] gróf személy1 1934. november 27-én átvette az alperestől átvételi elismervényen rögzített, 1919 óta az alperesnél letétként őrzött műtárgyait (1/F/17.). Az átvételi elismervényen a perbeli három táblakép nem szerepelt.

[21] gróf személy1 1935. január 25-én végrendelet hátrahagyása mellett, nőtlenül és gyermektelenül hunyt el, végrendeleti örököse gróf személy23.

[22] Az alperes 1935. február 2-án levelet írt személy18 ügyvédnek, amelyben gróf személy1 halálára figyelemmel tájékoztatást kért a hosszú idő óta, 15 éve letétként kezelt Szent János képpel kapcsolatos teendőiről. (18/F/2., 155. oldal)

[23] 1935. február 14-én személy18 arról tájékoztatta az alperest, hogy „A néhai gróf személy1 Kegyelmes úr hagyatéka ezidő szerint tárgyalás alatt áll. A hagyaték letárgyalásáig a kép felett természetesen senki sem rendelkezhetik, s így Méltóságodnak azidáig nem is kell a kiadás kérdésével foglalkoznia. Az arra jogosítottak elhatározásától függ az elhelyezés jövőbeni kérdése. Ebben az irányban megfelelő irányban Méltóságodat tájékoztatni szándékozom” (18/F/2., 153. oldal 72. pont).

[24] Az alperes 1935. április 5-én személy4 megkeresésére azt a tájékoztatást adta, hogy „a festmény nem a miénk és csak mint letét van nálunk kiállítva. ... a tulajdonosa nemrég meghalt s a hagyatéka még tárgyalás alatt van, így nem tudható ki lesz jogosult rendelkezni a kép fölött” (31/F/7-5.).

[25] Az alperes 1935-ben egy fénykép megküldésére vonatkozó kérelemre azt közölte, hogy a Keresztelő Szent János prédikációja című kép nem a Szépművészeti Múzeum tulajdona, azt letétként állították ki. Tulajdonosa nemrég halt meg és a hagyaték még tárgyalás alatt van. Még nem értesültek róla, hogy ki jogosult a kép felett rendelkezni, ezért nem küldhetnek fényképet az őrizetükre bízott festményről (18/F/2-152. oldal, 71. pont).

[26] 1935. április 17-én személy18 megkereste az alperest és azt a tájékoztatást adta, hogy személy1 nagyméltósága elhalálózása után a herceg név3-féle alapítványok kezelése herceg személy6 úrra szállott” (12/A/4.).

[27] Az alperes 1936 tavaszán az cég1 kiadóval folytatott levelezést a Szent János kép fényképezéséhez szükséges engedély megadásáról (57/F/12-15.). A múzeum 1936. május 1-jén arról tájékoztatta a kiadót, hogy többször felvette a kapcsolatot személy1 gróf örököseivel, illetve az ügyvédjükkel a Bruegel festményről készült részletes fényképek ügyében (57/F/12-15.).

[28] 1937-ben az alperes régi képtár katalógusában a Bruegel képnél feltüntették, hogy a néhai gróf személy1 és örököse herceg személy6 letétje, míg a Keresztelő Szent János prédikációja festményénél az szerepelt, hogy gróf személy1 örököseinek letétje.

[29] 1938. július 7-én herceg személy⁶ a családi alapítvány gondnokaként engedélyt adott a nürnbergi múzeumnak, hogy „a letétben őrzött és név¹ családalapítvány tulajdonát képező Brueghel festmény lefényképeztessék”. (12/A/5.)

[30] személy²⁰ ügyvéd, a Herceg személy⁶ Hitbizomány központi ügyésze 1941. november 26-án levelet küldött az alperes főigazgatójának, amelyben előadta, hogy a Szépművészeti Múzeumban a kép alatt olyan felírást talált, miszerint az gróf személy¹ örökösének tulajdona. Jelzése szerint gróf személy¹ a herceg név³-féle családalapítvány gondnokaként helyezte azt letétbe, a kép a családi alapítvány tulajdona. Hivatkozott arra, hogy ezek a tények a letéti nyugtából kitűnnek. Erre figyelemmel kérte a kép feliratának módosítását (12/A/6).

[31] személy²³ település³-i várkastélyát 1945-ben kisajátították, ezután személy²³ a családjával Svájcba távozott.

[32] A II. világháború alatt a Keresztelő Szent János prédikációja című festmény a múzeum értékesebb műtárgyaival együtt Németországba került és az ún. műkincsvonattal szállították vissza őket 1946-ban. A visszahozott műtárgyak átadásáról 1946. december 26-án felvett jegyzőkönyv 32. sorszámán, letétként tartotta nyilván a Bruegel képet (80. szám).

[33] A Magyar Nemzeti Múzeum elnöki tanácsosa 1947. október 14-én megkeresést intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez azzal, hogy a név¹-család részéről bejelentés érkezett, amely szerint „a Szépművészeti Múzeumban őrzött Keresztelő Szent János prédikációja című olajfestményt vissza akarják venni. Miután a kép tulajdonjoga vitás (örök letét vagy letét) és miután feltehető, hogy a képet értékesítés céljából óhajták visszaszerezni”, kérte a kép kiadatásának megtiltását a jogi helyzet tisztázásáig a magyar műkincsállomány megóvása céljából (36/A/1-1.).

[34] A Magyar Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 1947. október 14-én értesítette a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsát arról, hogy az Országos Szépművészeti Múzeumban őrzött Keresztelő Szent János prédikációja című olajfestménynek a név¹ család részére való kiadását a tulajdonjogi helyzet tisztázásáig a magyar műkincsállomány megóvása céljából megtiltja (12/A/7., 36/A/1-2.).

[35] Az Országos Szépművészeti Múzeum főigazgatója 1947. október 18-án az igazságügyminiszternek írt levelében úgy nyilatkozott, hogy gróf személy¹, mint a néhai herceg személy⁵ alapította családalapítvány gondnoka, 1919. november 28-án a Szépművészeti Múzeum ideiglenes őrizetébe, illetőleg letétbe helyezte a Bruegel képet (6/F/1., 36/A/1-3.).

[36] 1947. december 30-án (a levél fejléce szerint december 29-én) személy²⁰ tájékoztatta az alperest, hogy az 1919 óta letétben lévő kép nem a hitbizomány, hanem a név¹ családalapítvány tulajdona. Egyben felajánlotta a kép ellenértékben azonos más műtárgyra való elcserélését (12/A/8.).

[37] 1948. március 30-án az alperes főigazgatója a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsának úgy nyilatkozott, hogy a Keresztelő Szent János prédikációja című mű nem a Szépművészeti Múzeum tulajdona, hanem magántulajdon, amely csupán ideiglenes letétül van elhelyezve a múzeumban (57/F/18.).

[38] 1948. április 3-án a Magyar Köztársaság hollandiai követsége megkeresést intézett a Külügyminisztériumhoz, miszerint a Vesztfáliai béke 300. évfordulójára megrendezett kiállításon szeretnék a Bruegel képet kiállítani. A magyar Külügyminisztérium 1948. május 13-án azt a választ adta, hogy a Bruegel festmény tulajdonjoga vitatott, ezért nem tudja a művet a bizottság rendelkezésére bocsátani (52/A/2.).

[39] 1948. május 14-én az alperes főigazgatója a Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsának úgy nyilatkozott, hogy a Keresztelő Szent János prédikációja című kép felett nem rendelkezhet, miután a kép magántulajdon, a múzeumban csak letétként van elhelyezve (57/F/19.).

[40] 1952 júliusától az alperes törzsléltárában a Maria Gravida kép 52.656, a Katalin misztikus eljegyzése kép 52.657 leltári szám alatt szerepel. Mindkettőnél feltüntetik, hogy településről származik, megjegyzésként pedig a „név1 gyűjteményből” megjelölés szerepel (12/A/9.).

[41] 2020-ig az alperes, illetve gróf személy1 és későbbi örökösei nem vették fel egymással a kapcsolatot.

[42] személy7 és személy8 letevők és az alperes, mint letéteményes között 2016. április 14-én letéti szerződés jött létre a Szent János kép vonatkozásában. A szerződés öt évre szólt, a meghatározott időtartam elteltét követően az lejárt. A miniszterelnökséget vezető miniszter a 2016. január 18-án hozott döntésében megállapította, hogy Bruegel képen az állami tulajdon jog fennállása kétséget kizáróan nem bizonyítható. Egyebekben döntött arról, hogy a vagyontárgy igénylő részére történő kiadásáról az alperes köteles haladéktalanul intézkedni, amennyiben az igénylő a jogszabály által meghatározott feltételek valamelyikének fennállását igazolja.

[43] A miniszterelnökséget vezető miniszter 2019. július 17-én a KTHAT/39/2016. számú eljárásban hozott 2016. január 18-i döntését visszavonta (MHF/21/2/2019. iktatószám). Döntésének indokolásában kifejtette, hogy személy25 és személy26 művészettörténészek megállapításaira is figyelemmel az eljárás során nem került elő olyan bizonyíték, ami azt igazolná, hogy a festmény a mindenkor herceg magántulajdonában volt (12/A/13.).

[44] A miniszterelnökséget vezető miniszter 2020. július 15-én kelt, MHF/376/5/2020. számú határozata szerint a rendelkezésre álló adatokból az a következtetés vonható le, hogy gróf személy1 nem a településihez tartozó ingóságokként kezelte a táblaképeket. Mindez pedig kétséges teszi azon eljárás ügyfelének, személy9-nek arra alapított igényét, hogy a kép az alapítvány tulajdonában állt volna (12/A/14.).

[45] A miniszterelnökséget vezető miniszter a 2020. július 14-én kelt MH/305/5/2020. számú határozatával a felpereseknek a Maria Gravida és az Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése című táblaképek visszaadására irányuló igényét elutasította.

[46] 2017 óta a Bécsi Törvényszék előtt polgári per van folyamatban a hercegi és a grófi ág között a Szent János kép tulajdonjogának megállapítása tárgyában. A grófi ág keresete szerint az alperesek egyetemlegesen kötelesek a felperesnek a Bruegel Keresztelő Szent János prédikáció képét átadni. Ebben az eljárásban 2019. december 19-től főbeavatkozóként szerepel a név1 Alapítvány. A per tárgyalását az osztrák bíróság a jelen perre tekintettel felfüggesztette.

[47] gróf személy1 végrendeleti örököse gróf személy23, a közjegyző a teljes hagyatékat – a leltárban feltüntetett ingatlan, ingó vagyont, valamint az öröknyagónak bármikor feltalálható egyéb nyagját egészen – végrendeleti öröklés jogcímén neki adta át.

[48] gróf személy23 feleségül vette személy10-et (a továbbiakban: személy10), házasságukból két gyermek született; gróf személy24, aki 1967. augusztus 26-án elhunyt és személy12 (1935-2005).

[49] gróf személy23 és felesége személy10 1966. április 29-én kelt öröklési szerződésükben (1/F/21) a magyar vonatkozású tulajdonjogaikról úgy rendelkeztek, hogy amennyiben gróf személy23 a felesége előtt hunyna el, úgy az ő magyar vonatkozású tulajdonjogai az elsőszülött fiúra, személy24-re szállnak.

[50] gróf személy23 1985. július 16-án település6-ban elhunyt. Törvényes örökösei: előörököse az özvegye, személy10 és utóörököse az egyedüli élő gyermeke személy12, akik között 1985. október 15-én öröklési felosztási szerződés jött létre. A felek a szerződés 3.c). pontjában rendelkeztek az úgynevezett „magyar jogokról”. E szerint a tulajdon- és használati jogok, a címek és személyes jogok, a kártérítési követelések, amelyek megillették az elhunytat, legyenek ezek dologhoz fűződő jogként vagy pedig kisajátításért felelős közösséggel szemben támasztott követelések, közvetlenül átszállnak személy12-re (1/F/23.).

[51] A magyar jogok körében személy10 végrendeletének 6. pontja is rendelkezéseket tartalmaz, miszerint „Az úgynevezett magyar jogok, amelyek a férjemet, személy23 grófot megillették és amelyek az 1966. április 29-i öröklési szerződés A. szakaszának 3. pontjában említésre kerülnek, legyenek azok dolgot terhelő jogok, vagy kisajátításáért felelős közttestületek elleni követelések, közvetlenül személy12-re szállnak át, és így ezeket nem kell beszámítani a hagyatékába” (1/F/24.).

[52] személy10 1989. szeptember 15-én hunyt el, végrendelete ellenére a hagyatékát teljes egészben egyedüli örökösenek, személy12 grófnak adták át (1/F/25.).

[53] személy12 örökösei az I., II. és III. rendű felperesek (1/F/27., 1/F/28., 1/F/29. és 1/F/30.).

[54] A felperesek keresetükben az alperest arra kérték kötelezni, hogy 15 napon belül teljesskörűen tájékoztassa őket

- a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe tartozó, Régi Magyar Gyűjtemény 52.657. leltári számú, Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése című táblakép állapotáról, beleértve az esetleges rongálódásokról és romlásnak indulásáról, valamint

- a Régi Magyar Gyűjtemény 52.656. leltári számú Maria Gravidá című táblakép állapotáról, beleértve az esetleges rongálódásokról és romlásnak indulásáról, és

- a Keresztelő Szent János prédikációja című táblakép leltári szám L.3.788. (helyesen:51.2829) állapotáról, beleértve az esetleges rongálódást és romlásának indulást.

[55] Kérték az alperes perköltségben marasztalását is, az ügyvédi munkadíjat az ügyvédi megbízási szerződés alapján a csatolt költségjegyzék felszámításával kérték megállapítani.

[56] Keresetük jogalapjaként hivatkoztak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 205., 207., 216., 323., 328., 329. §-aiban, a 462. § (1) bekezdésében, 463., 464., 466., 473., 598., 673., 636., 641., 676. és 682. §-aiban foglaltakra. A per tárgyának értékét 31.200.000 forintban jelölték meg a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 21. § (2) bekezdés a) pontja és a 21. § (3) bekezdés b) pontja alapján.

[57] Perbeli legitimációjuk körében előadták, hogy gróf személy1 egyedüli örököse személy23 lett, aki házasságot kötött személy10-el. Házasságukból két gyermek született: gróf személy24, aki 1967. augusztus 26-án elhunyt és személy12, aki kizárólagos örököse a magyar jogoknak egyrészt az 1985. október 15-ei öröklési felosztási szerződés, valamint személy10 hagyatékátadó végzésében foglaltakra figyelemmel. személy12 örökösei a felperesek; felesége, az I. rendű felperes és két gyermeke, a II. és III. rendű felperes.

[58] Előadták, hogy Budapest Főváros Kárrendezési Hivatala személy12-t az személy23-mat ért kisajátítások miatt 1993. május 18-án kárpótlásban részesítette. A táblaképek nem képezték a kárpótlási eljárás tárgyát. 2020-ban vették fel a kapcsolatot az alperessel, amely a tájékoztatást a táblaképek vonatkozásában megtagadta.

[59] A letéti szerződés létrejötte körében állították, hogy gróf személy1 az 1919. november 26-ai levéllel ajánlatot tett egy határozatlan idejű őrzési szerződés megkötésére. Az

ajánlat keretében a szerződés minden lényeges kérdésére kitért. Az alperes az 1919. december 20-i válasziratában az ajánlatot elfogadta. Hivatkoztak arra, hogy a szerződés akkor is írásban létrejöttek minősül, ha az ajánlati és az elfogadó nyilatkozat különböző levélben található. A szerződés a Ptk. 205. és 216. §-ai alapján létrejött. Az alperes a megállapodást maga is letétnek tekintette, ezt bizonyítják a felek közötti levelezések is. A felek a letéti szerződést határozatlan időre kötötték, az valamennyi, a Magyar Állam által 1919-ben település³-on és település²-ön lefoglalt, gróf személy¹-től elkobzott és neki vissza nem szolgáltatott műtárgyra vonatkozik, így a perbeli táblaképekre is. A Szent Katalin és a Maria Gravida képek vonatkozásában hivatkoztak a Ptk. 207. § (4) bekezdésére és a múzeum-, könyvtár- és levéltárügy némely kérdéseinek rendezéséről szóló 1929. évi 11. törvénycikk 6. §-ában foglaltakra. Előadták, hogy egyes tárgyakat ugyan visszavettek, ez azonban nem érinti a letéti szerződés további fennállását, az alperestől át nem vett tárgyak vonatkozásában a letéti szerződés külön kifejezett rendelkezés nélkül is fennmaradt.

[60] A táblaképek őrzéséért gróf személy¹ és örökösei nem fizettek, az ingyenesség, illetve visszterhesség kérdése azonban nem tekinthető a letéti szerződés lényeges elemének, az nem befolyásolja a letéti szerződés érvényességét.

[61] Hangsúlyozták, hogy a felek a letéti szerződésben nem csupán az őrzésről, hanem a kiállításról is megállapodtak, ez pedig elhatárolja a felek közötti szerződéses jogviszonyt a V.K.M. rendeleten alapuló őrzéstől.

[62] Álláspontjuk szerint, az alperes mindig is tudta, hogy a táblaképek gróf személy¹ és örökösei letétjét képezik. A letéti szerződés alapján az alperest, mint letéteményest tájékoztatási kötelezettség terheli az irányukban.

[63] A jogvitára nem a korabeli magyar szokásjog alkalmazandó. A korábbi magyar szokásjog a szerződés szintjén a diszpozitivitás talaján állt, a szerződés létrejöttéhez elegendő volt, ha a felek a szerződés lényeges tartalmát meghatározzák.

[64] Érvelésük szerint a felelős őrzés és a megbízás nélküli ügyvitel szabályai a jelen ügyben nem alkalmazhatók, mert a felek között letéti szerződés jött létre. A felelős őrzés szabálya akkor lenne alkalmazható, ha a dolog visszavételét a letevő örökösei megtagadták volna. Ha nem is jött volna létre a letéti szerződés a felek között, akkor az alperes a V.K.M. rendelet alapján volt köteles a táblaképeket őrizni.

[65] Állították, hogy a képek letevője gróf személy¹ volt, aki saját nevében járt el. Nem lelhető fel okirat annak körében, hogy nem a saját nevében tett nyilatkozatot. A gróf 1917 után a hitbizománynak, 1926 után az alapítványnak már nem volt a gondnoka, ennek ellenére az alpereshez intézett nyilatkozatai ezt követően sem változtak, a képeket ugyanúgy magáénak tekintette. Bizonyították, hogy ők gróf személy¹ jogutódai a képek vonatkozásában. A személy¹⁸- és személy²⁰-féle levelekben foglaltakat a képviseleti jog hiánya miatt találták aggályosnak.

[66] Érveltek azzal, hogy a dolgot nem csak a tulajdonos adhatja letétbe. Állították, hogy gróf személy¹ megszerezte a képek tulajdonjogát. Vitatták, hogy 1896 és 1919 között ismeretlen lett volna a táblaképek sorsa, ebben az időszakban ugyanis a táblaképek gróf személy¹-nél voltak település³-on. Az 1896-os és 1919-es kiállítások nyomtatványain a szervezők kizárólag a kiállító feltüntetését kérték. A település²-i püspöki palotába a Szent János prédikációja település³-ból került. gróf személy¹ elbirtoklással is tulajdont szerzett a három képen, figyelemmel arra, hogy azok már 1895-1896-ban, 1912-ben, illetve 1919-ben, a lefoglalás időpontjában is a birtokában voltak.

[67] Állították, hogy a perbeli képek nem voltak sem az 1870., sem az 1926., sem az 1980. évi alapítványok vagyonának részei. A műtárgyak nem szerepeltek a hitbizományi leltárban, azok nem voltak a hercegi hitbizomány részei sem. A név² család és gróf személy¹

öröklési láncára figyelemmel a hercegi ág öröklés útján sem szerezte meg a táblaképek tulajdonjogát, korábban azok a magánvagyonukba sem tartozhattak.

[68] Álláspontjuk szerint a foglalási jegyzőkönyvek és a leltár egyértelműen bizonyítja, hogy a legfoglalt műtárgyak birtokosa gróf személy¹ volt. Hivatkoztak a V.K.M. rendelet (1) bekezdésére, amely előírta, hogy a műtárgyakat a tulajdonosaiknak és nem legutóbbi birtokosainak kell visszaadni. Az alperes a visszaadás során figyelembe vette a V.K.M. rendeletben foglaltakat és a műtárgyakat a tulajdonosoknak adta vissza. Az alperes 1919-től következetesen tulajdonosnak nevezte a dokumentációiban a gróft.

[69] gróf személy¹ táblaképeken fennálló tulajdonjogának bizonyítékeként a korabeli levelezések tartalmára, korabeli könyvtári értesítőkre, folyóiratok, napilapok írásaira, művészettörténeti kiadványokra, kiállítási katalógusokra, prospektusokra hivatkoztak.

[70] Hangsúlyozták, hogy sem a letevő, sem az örökösei nem mondták fel a szerződést. gróf személy¹ 1934. november 12-én kelt levele nem konkretizálta a műtárgyakkal kapcsolatos letevői szándékot, de elfogadta az alperes által előadott észrevételt, hogy az érzékeny táblaképek szállítása a téli időszakban nem megfelelő. Erre tekintettel 1934. november 27-én a táblaképeket nem vették vissza, ezért vonatkozásukban a letéti szerződés nem szűnt meg. A szerződés felmondásával kapcsolatos értesítések sosem érték el az akaratlagosságot, ezért nincs szó a letéti szerződés egyértelmű és határozott felmondásáról [Ptk. 207. § (1) bekezdése]. A letevő akaratla nem irányulhatott arra, hogy az értesítés és a tényleges elszállítás között ne álljon fenn szerződéses jogviszony. Letéti szerződés esetén a jogosult nem köteles időről-időre a szerződésből eredő jogosultságait megerősíteni. A letéti szerződés teljesítéséhez nem szükséges az alperesnek ismernie a tulajdonost.

[71] A letéti szerződés 1947. évi megszűnése körében kifejtették, hogy a nyilatkozattevő személye nem ismert, és az sem, hogy e személy jogosult volt-e nyilatkozat megtételére. A név¹-család nem jogalany. Nem azonosítható az a személy, aki a Szent János táblakép visszaadását kérte 1947-ben.

[72] Hangsúlyozták, hogy a 6601/1951. számú MMOK körlevél részletes utasításokat tartalmaz a kiállítandó egyes műkincsek kezelésére (leltározás, címkézés, tárolás), e szerint azokat nem kell törzsleltárba venni. gróf személy¹ és gróf személy²³ halála a Ptk. 323. § (2) bekezdése értelmében nem eredményezte a letéti szerződés megszűnését, az abból eredő letéteményesi jogok átszálltak személy¹²-re, majd halála után örököseire, a felperesekre.

[73] Véleményük szerint az, hogy az 1938. július 7-i levélben a VIII. herceg (személy⁶) járult hozzá a Bruegel festmény lefényképezéséhez, csak azt támasztja alá, hogy az alperes megszegte a fennálló letéti szerződést. Arra is utaltak, hogy az alperes 1947-ben megjelent saját katalógusában még gróf személy¹ örököseinek letétjére hivatkozott. Az, hogy az alperes 2016. április 14-én letéti szerződést kötött személy⁷ és személy⁸ letevőkkel, szintén azt bizonyítja, hogy az alperes megszegte az gróf személy¹ örökösével szemben fennálló letéti szerződést.

[74] Vitatták, hogy a Magyar Állam a festményeket elbirtokolta volna.

[75] A Magyar Államnak a múzeumokról és műemlékekről szóló 1949. évi 13. törvényerejű rendelet kiegészítéséről és módosításáról szóló 1954. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: tvr.) alapján történő tulajdonszerzését is vitatták. Vitatták, hogy a tvr. 4., 5. és 6. §-ai alapján a letéti szerződés megszűnt 1959. május 12-én és azt is, hogy felhagytak a táblaképek tulajdonjogával.

[76] Álláspontjuk szerint a bíróságoknak a jogszabályt Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) alapulvételével kell alkalmaznia. A jogalkalmazásnak összhangban kell lennie a nemzeti hitvallással, az Alaptörvény *U) cikkének* (1) bekezdés *d)* pontjával, a *XIII. és 28. cikkel*.

[77] Az alperes a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását kérte.

[78] Vitatta, hogy a képek gróf személy1 tulajdonában voltak, mielőtt a birtokába kerültek. Előadása szerint a Tanácsköztársaság kikiáltását követően, 1919 áprilisában összeállították az értékesebb magángyűjtemények jegyzékét, amely a név1-család esetében nem személyeket, hanem ingatlanokat jelölt meg. A foglalási jegyzőkönyvek gróf személy1-et nem tulajdonosként tüntetik fel. A köztulajdonba vett műkincsek első kiállításáról készült jegyzéken nem gróf személy1 nevét, hanem a kastélyt szerepeltették és a Bruegel kép jelölése annak ellenére település³, hogy azt település²-ön foglalták le. Ezzel szemben a település⁶-i várban felvett jegyzőkönyv kifejezetten utal a tulajdonosokra, mivel a személyük azonosítható volt.

[79] Állította, hogy a főúri családok hitbizományi, alapítványi vagy más egyéb kötöttség alatt lévő vagyontárgyára jogszabályi előírások alapján szigorú leltározási szabályok vonatkoztak, ilyen dokumentumok azonban nem kerültek elő.

[80] Az alperes nem vitatta, hogy a Tanácsköztársaság időszakában a képeket a gróftól foglalták le, hangsúlyozta azonban, hogy nincs arra vonatkozó adat, hogy ő a lefoglalt képek tulajdonosa lett volna. A gróf az 1919. november 26-án kelt levelében a tulajdonában lévő, tanácsköztársaság idején szocializált műtárgyakról ejt szót, de a műtárgyak nincsenek megjelölve. Hangsúlyozta, hogy három név1 csoport támasztott igényt a képekre: a név² család tagjai (hercegi ág), a grófi ághoz köthető felperesek és a személy⁵ herceg által 1870-ben alapított alapítvány jogutódja.

[81] Okfejtése szerint nem áll rendelkezésre olyan közvetlen bizonyíték, amely igazolná, hogy a festményeknek 1896-ban, 1912-ben, 1920-ban és azt követően ki volt a tulajdonosa. A közvetett bizonyítékok sem alkotnak olyan zárt logikai láncot, amely kizárná a másként történés lehetőségét és kétséget kizáróan alátámasztaná az igénylői csoport tulajdonjogát. Az 1920 és 1945 közötti időszakból fellelhető okiratok azért nem alkalmasak a festmény tulajdonjogának kétséget kizáró bizonyítására, mert azok csak állítják egy-egy személy tulajdonosi minőségét. Az iratok mindig arra utalnak tulajdonosként, akinek az érdekében az adott levelet fogalmazták. A 835/1934. számú dokumentum a Maria Gravidá és Alexandriai Szent Katalin képekről nem is tesz említést. A hagyatéki iratok között nincs egyetlen sem, amely szerint a festmények gróf személy1 hagyatékába tartoztak volna.

[82] Hangsúlyozta, hogy a felperesek által állított 32 évben gróf személy1 nem volt a festmények birtokosa, mivel azok az alperes birtokában voltak. Az elbirtoklást a dolog valóságos birtoka alapozhatja meg. Álláspontja szerint 1919-ben nem a Tripartitum szerint kell vizsgálni az elbirtoklást.

[83] Előadta, hogy az alperes 15 évvel a festmények őrizetbe vételét követően sem volt tisztában azok tulajdonosának, letevőjének személyével. 1947 és 1949 között a tulajdonos személye miatt többször, de eredménytelenül kért állásfoglalást az Igazságügyi Minisztériumtól.

[84] Vitatta, hogy letéti szerződés jött létre, illetve áll fenn a felek között. Álláspontja szerint nem bizonyított, hogy milyen jogviszony jött létre az alperes és gróf személy1 között, az okiratok közötti hézagokat pedig a felperesek általuk kiöltött spekulációkkal próbálják meg kitölteni. A Magyar Állam jogszerűen tulajdont szerzett a képeken. Arra is hivatkozott, hogy az alperesek a kutatási engedélyt megkapták, ezért a tájékoztatás megadására irányuló keresetük okafogott.

[85] Nem vitatta, hogy a felperesek gróf személy1 jogutódai, azt azonban igen, hogy a táblaképek gróf személy1 hagyatékának részét képezték. A magyar vonatkozású jogok tekintetében álláspontja szerint 1985. október 5-én megszakadt a láncolat.

[86] Hivatkozott arra, hogy a V.K.M. rendelet alapján a köztulajdonba vett tárgyakat az előbbi tulajdonos részére kellett visszaadni. Az adott tárgyak visszaadhatóvá válásáig a rendelet őrzési kötelezettséget rótt a múzeumokra, letéti szerződés megkötését, letéti jogviszony létesítését nem írta elő. Arra is rámutatott, hogy egyes magánszemélyek személyes körülményeikre hivatkozva a műtárgyaik számára továbbra is helyet kértek a Szépművészeti Múzeumban, amely kérésnek a múzeum eleget tett, vállalva a múzeumi őrzést mindaddig, amíg az érintettek másként nem rendelkeznek. Azonban egyik iratban sincs utalás a letéti szerződés megkötésére.

[87] A korabeli gyakorlat szerint a letéti szerződések írásban jöttek létre. A felek közötti írásbeli letéti szerződés hiányában nem lehet megállapítani, hogy a jogviszony kik között jött létre, és arról is közvetett bizonyítékok állnak rendelkezésére, hogy annak mi volt a tartalma; határozott vagy határozatlan időre szólt, ingyenes vagy visszerhes volt.

[88] A korabeli bírói gyakorlat értelmében a szerződés akkor jön létre, ha a felek a szerződés lényegéhez tartozó összes pontokra nézve megegyeznek. Letéti szerződés esetében akkor, ha az egyik fél a másik féltől az ingó dolgot azzal a kötelezettséggel vette át, hogy azt letéteményként megőrzi és annak idején a másik félnek visszaadja. E körben hivatkozott az 1928. évi magánjogi törvényjavaslat (a továbbiakban: Mtj.) 1331. §-ban foglaltakra.

[89] Álláspontja szerint nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy az alperes 1920 után milyen jogviszony alapján őrizte a festményeket.

[90] Utalt arra is, hogy az 1934. november 27. napján kelt átvételi elismervényen nem szerepeltek a táblaképek, ha letétbe helyezettként tartották volna azokat számon, akkor rájuk is kiterjedt volna az átvétel, vagy valamilyen formában jelezni kellett volna, hogy továbbra is őrizetben maradnak. 1934-ben több műtárgynak a gróf részére kiadása ellenére ezek a képek az intézményben maradtak. Ebből következően azoknak a gróf sem tulajdonosa, sem letevője nem volt. Álláspontja ezért az, hogy egyik kép esetében sem jött létre letéti szerződés.

[91] Rámutatott arra, hogy 1934-ben kizárólag a Keresztelő Szent János vonatkozásában hivatkoztak az időjárási viszonyokra, akkortól pedig felelős őrzés címén volt a kép a múzeumnál.

[92] Érvelt azzal, hogy a felperesek nem terjesztettek elő részletes tényelőadást a letéti szerződés körében. A letét konszenzuális szerződés, annak lényeges eleme a dolog őrzése, amely nem merül ki abban, hogy a letéteményes a dolognak csupán helyet enged. A felperesek által csatolt levelezések még csak arra sem tartalmazznak adatot, hogy az alperes egyáltalán milyen kötelezettséget vállalt: vállalta-e az őrzést, milyen tartalomra, ingyenesen vagy visszerhesen. Önmagában abból a körülményből, hogy a levelezések a „letét” kifejezést használják, nem lehet következtetést levonni a letéti szerződés létrejöttére, különösen pedig annak tartalmára. Érvelése szerint a felek közötti jogviszonyban a megbízás nélküli ügyvitel szabályai voltak irányadóak. A megbízás nélküli ügyvitel a más tulajdonát képező dolgok birtokba vételét feltételezi, lényeges ezért, hogy a képek gróf személyi tulajdonában álltak-e. Ha tudomása szerint létezett volna korábbi letéti szerződés, akkor nem kötött volna 2016-ban újat.

[93] Előadta, hogy azért kért engedélyt a fotózáshoz, azért adott tájékoztatást a gróf haláláról, mert a nyomok gróf személyi-hez vezettek, a képeket tőle foglalták le. A múzeum nevében eljáró tisztviselők azért nyilatkoztak úgy, hogy letétben van náluk a kép, mert nem voltak tisztában a jogviszony jellegével. A jogviszonyt nem megfelelően jelölték meg, ugyanakkor azt a tartalma és nem az elnevezése alapján kell megítélni.

[94] Úgy nyilatkozott, hogy ha a letéti szerződés létre is jött, akkor az megszűnt. A Maria Gravida és a Szent Katalin képek vonatkozásában 1934-ben, amikor a képeket

visszakövetelte a gróf, a Keresztelő Szent János festmény esetében pedig legkésőbb 1947-ben, amikor azt a név1- család kívánta visszavenni.

[95] Kiemelte, hogy a festmény visszaadását 1947-ben a név1-család grófi ága kérte. A múzeum nem bárki által benyújtott kérelemre járt el, a kiadási kérelmet komoly súlyúnak kellett tekinteni. Ezt követően írt megkeresést a tulajdonjog tisztázása érdekében. A 1947-es kiadási kérelem vonatkozásában előadta, hogy a „név1-család” alatt kizárólag a grófi ág jöhetett szóba, a hercegi ág részéről érkezett megkeresések esetében az alperes mindig az alapítványt jelölte meg.

[96] Álláspontja szerint – figyelemmel a Ptk. 1. és 75. §-ban foglaltakra – a letéti jogviszony megszűnésére a Ptk. 466. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni.

[97] Hivatkozott a tvr. 5. § (4) bekezdésében foglaltakra. Előadta, hogy a meghosszabbítás csak lehetőség volt, a szerződsminta nincs ellentétben a tvr.-ben foglaltakkal, a jogalkotói szándékot nem rontja le. Amennyiben a letéti szerződést nem kötik meg, a felelős őrzés szabályait kell alkalmazni.

[98] Állította, hogy a képek a tvr. hatálybalépésével (ex lege) a magyar állam tulajdonába kerültek, továbbá azt is, hogy a műtárgyak tulajdonjogát a magyar állam elbirtoklással megszerezte.

[99] Álláspontja szerint az Alaptörvény záró és vegyes rendelkezésének 8. pontja kifejezetten kizárja az Alaptörvény rendelkezésének visszamenőleges hatályát. A tvr. nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel, hiszen az akkor még nem volt hatályban. Hivatkozott az Alkotmánybíróság 11/1992. (III. 5.) AB határozata III.3. pontjának (1) bekezdésében foglaltakra. Arra is utalt, hogy az ex lege bekövetkezett államosításokat a magyar bíróságok töretlenül elismerik a XXI. században is.

[100] A perbe az alperes pernyertességének előmozdítása érdekében a Magyar Állam beavatkozott.

[101] A beavatkozó a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben marasztalását indítványozta.

[102] A felperesek perbeli legitimációja körében arra hivatkozott, hogy a kihirdetési záradékkal ellátott végrendelet az arról felvett jegyzőkönyv hiányában nem bizonyítja kétséget kizáróan, hogy az öröklésre a végrendelet alapján került sor.

[103] Álláspontja szerint a gróf személy²³ végrendeletében szereplő „magyar vonatkozású jogok” megjelölés nem tekinthető a táblaképek tulajdonára vonatkozó utalásnak. Egyebekben pedig a magyar jogok vonatkozásában nem igazolt az öröklési lánc. Érvelése szerint az, hogy a felperesek ezidáig nem léptek fel igényekkel, egyértelművé teszi, hogy maguk sem tekintették a táblaképeket a magyar jogok körébe tartozónak.

[104] Nem bizonyított, hogy a táblaképek gróf személy¹ tulajdonában álltak, valamint az sem, hogy a táblaképek letétben voltak elhelyezve az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumban, erre tekintettel az öröklési láncot már nem is kell vizsgálni.

[105] A letéti szerződés létrejötte körében előadta, hogy amikor gróf személy¹ a levelezésében a tulajdonából szocializált műtárgyakat említette, akkor nem írta körül, nem is nevesítette a perbeli műtárgyakat.

[106] Vitatta, hogy az gróf személy¹ által 1919. november 26-án írt levél letéti ajánlatnak minősült volna, ugyanis az a letéti jogviszony lényeges elemére, a letéteményes díjára nem terjed ki. Rámutatott arra, hogy azt a Szépművészeti Múzeum nem, illetve eltérő tartalommal fogadta el, ezért a szerződés nem jött létre, hiszen az alperes úgy fogalmazott, hogy mindaddig tartja őrizetben a képeket, amíg a letevő azokat vissza nem követeli. Álláspontja szerint megállapítható, hogy az 1919. november 26-ai levél határozott időre, míg

a december 20-i levél határozatlan időre szóló őrzésre vonatkozik. Az alperes eltérő tartalommal fogadta el az ajánlatot, az pedig új ajánlatnak minősül, amit gróf személyl a peradatok alapján soha nem fogadott el. Ezért akaratazonosság hiányában letéti szerződés nem jött létre, a felek közötti jogviszonyban a Ptk. 196. § szerinti felelős őrzés, illetve a megbízás nélküli ügyvitel szabályai irányadóak.

[107] Hangsúlyozta, hogy mivel a gróf 1934-ben nem vitte el a műtárgyakat az alperestől, azok nem képezhették az alperes és gróf személyl között létrejött letéti jogviszony tárgyát, mivel a grófnak letevőként tisztában kellett lennie azzal, hogy milyen műtárgyakat helyezett el. Ha letétben lévőnek tekintette a képeket, akkor értelemszerűen ezeket is el kellett volna vinnie, vagy további őrzésükről kellett volna rendelkezni. Az Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése és a Maria Gravida képek az id. gróf és az alperes közötti levelezésben nem nevesítettek.

[108] Álláspontja szerint azért sem állapítható meg a letéti szerződés létrejötte, mert a felek nem határozták meg az ellenszolgáltatást, az őrzés körülményeit, a visszaadásra vonatkozó részletszabályokat. Ha létre is jött a letéti szerződés, akkor az csak határozott időre, 1920 tavaszáig, legkésőbb május 31. napjáig szólt.

[109] A letéti szerződés megszűnése körében hivatkozott gróf személyl 1932. november 7-én kelt levelére, amely szerint a képeket a legközelebbi időben a múzeumból elszállítani kívánja. Hivatkozott az Mtj. 1331. §-ban, a Ptk. 462. § (1) bekezdésében, valamint a 466. § (4) bekezdésében foglaltakra.

[110] Érvelt azzal, hogy az elszállítási kötelezettség a letevőt terhelte, ennek pedig nem tett eleget, de ettől függetlenül a letét megszűnt és az elbirtoklás lehetősége megnyílt. A letéti szerződés megszűnése körében hivatkozott a gróf 1935-ös felszólítására, miszerint a műtárgyakat el kívánja vinni, továbbá az 1947-es kiadási nyilatkozatra.

[111] Kifejtette, hogy amennyiben az alperes szerződés alapján tartotta volna birtokában a táblaképeket, akkor a tvr. 74. § (1) bekezdése szerint új szerződést kötöttek volna. Ilyen szerződés azonban nem jött létre. Arra is hivatkozott, hogy a letéti szerződés nyilvánvalóan nem felelt meg a tvr. rendelkezéseinek, ezért arra a 6. § alapján a 4. §-t kellett alkalmazni. Erre figyelemmel a letéti szerződés 1959. május 12. napján megszűnt.

[112] A tulajdoni helyzet bizonytalansága körében állította, hogy arra vonatkozó olyan bizonyíték, hogy a festményeknek 1869-ben, 1896-ban, 1920-ban és ezt követően ki volt a tulajdonosa, nem áll rendelkezésre. A felperesek tulajdonjogát semmi sem támasztja alá, a művészettörténeti információk is ellentmondásosak. Nem tudták bizonyítani a felperesek sem azt, hogy miként kerültek a gróf birtokába a képek, sem a tulajdonosi minőségüket, sem a szerzés jogcímét. Álláspontja szerint, amennyiben a gróf magántulajdonát képezték volna a táblaképek, akkor a végrendeletében erre utalt volna.

[113] Mindössze az állapítható meg, hogy a képek kapcsolódnak a név1-családhoz, az azonban nem, hogy a táblaképek valamelyik magántulajdonhoz, alapítványi vagy hitbizományi tulajdonhoz tartoznak-e. A képekre vonatkozó tulajdonosi minőségének abban a körben van jelentősége, hogy a tvr. hatálybalépésekor volt-e ismert tulajdonos.

[114] Amennyiben a táblaképek gróf személyl magánvagyonába tartoztak, saját nevében levelezhetett és az esetlegesen létrejövő letéti szerződést saját személyében kötötte volna meg. A letéti szerződésből fakadó jogait és kötelezettségeit csakis ebben az esetben szerezhették meg az örökösei. Amennyiben a perbeli táblaképek valamely általa képviselt jogi személy tulajdonában álltak, az 1919-es és 1920-as levelezést az általa képviselt jogi személy nevében kellett volna folytatnia.

[115] Az alperes állította, hogy az állam elbirtoklással megszerezte a festmények tulajdonjogát.

[116] Érvelése szerint az állam a tvr. 9. § (1) bekezdése alapján is a műtárgyak tulajdonosává vált.

[117] Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a Tanácsköztársaság bukását követően a hatalmon lévő kormány helyreállította a korábbi tulajdonviszonyokat és orvosolta a tulajdonelvonás miatti sérelmeket azzal, hogy a műtárgyakat visszaadta a korábbi tulajdonosnak. A kárpótlásról szóló 1991. évi XV. törvény 1. § (1) bekezdése, valamint az 1. melléklet 3. pontja értelmében részleges kárpótlás illette meg azokat a személyeket, akiknek a magántulajdona a tvr. alkalmazásával sérelmet szenvedett. A muzeális tárgyak államosítása miatt sérelmet szenvedett személyek nem tarthatnak igényt a tulajdonviszonyok visszarendezésére, csak kárpótlás illeti meg őket. Álláspontja szerint az a tény, hogy a felperesek nem érvényesítettek igényt a kárpótlási eljárásban, továbbá, hogy 2020-ig nem gyakorolták tulajdoni igényüket, arra utal, hogy maguk sem tartották a tulajdonukba tartozónak a táblaképeket.

[118] Állította, hogy a felperesek és jogelődjük felhagytak a tulajdonukkal, mivel azt több mint 80 éven át nem gyakorolták. E körben hivatkozott a Ptk. 112. § (1) bekezdésében foglaltakra.

[119] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül az alpereseket (helyesen felpereseket) teljeskörűen tájékoztassa

- a Szépművészeti Múzeum gyűjteményébe tartozó, Régi Magyar Gyűjtemény 52.657. leltári számú, Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése című táblakép állapotáról, beleértve az esetleges rongálódásokról és romlásnak indulásáról, valamint

- a Régi Magyar Gyűjtemény 52.656. leltári számú Mária Gravida (helyesen: Maria Gravida) című táblakép állapotáról, beleértve az esetleges rongálódásokról és romlásnak indulásáról, és

- a Keresztelő Szent János prédikációja című táblakép leltári szám L.3.788. (helyesen 51.2829) állapotáról, beleértve az esetleges rongálódásról és romlásnak indulásáról.

[120] Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek – mint egyetemleges jogosultaknak – 5.945.000 forintot. A beavatkozót a felperesek javára ugyanilyen módon 127.000 forint megfizetésére kötelezte.

[121] Az elsőfokú bíróság elsőként a felperesek perbeli legitimációját vizsgálta és abban a kérdésben döntött, hogy a felperesek gróf személy1 jogutódjainak tekinthetők-e. A rendelkezésre álló hagyatéki okiratok (a hagyatéki tárgyalások jegyzőkönyvei, a hagyatékátadó végzés) tartalma alapján arra a következtetésre jutott, hogy a kötelmi viszonyokban az 1935. január 25-én elhunyt gróf személy1 jogutódja személy23, személy23 jogutódja 1989. szeptember 15-től személy12, a 2005. április 20-án elhunyt személy12 jogutódja házastársa, az I. rendű felperes és gyermekei, a II. és III. rendű felperesek lettek. Ezért a felperesek keresetösségi jogát fennállónak tekintette.

[122] Ezt követően a letéti szerződés létrejöttét vizsgálta. Megállapítása szerint a múzeum-, könyvtár- és levéltárügy némely kérdéseinek rendezéseiről szóló 1929. évi XI. törvénycikk, valamint a múzeumokról és műemlékekről szóló 1949. évi 13. tvr. nem rendelkezett a más tulajdonában álló kulturális javak múzeumi letétjéről, ezért – utalva a Ptké. 75. § (1) bekezdésére – a jogvita elbírálása során a Ptk. XXXIX. fejezetében foglaltakat alkalmazta. A letéti szerződés lényegi tartalmi elemeit a Ptk. 462. § (1) bekezdése alapján határozta meg.

[123] A Ptk. 215. § (1) bekezdésében, 465. § (1) bekezdésében és 207. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltak alapján arra a következtetésre jutott, hogy a letéti szerződés létrejöttéhez a feleknek egybehangzó akarattal kizárólag a letéti szerződés lényeges kérdésében, tehát a dologban és az őrzésében kell megállapodniuk.

[124] A letétbe helyezett dolgokat meghatározottnak tekintette. gróf személy1 1919. november 26-i levele, a szocializáló bizottság foglalási jegyzőkönyvei és az alperes műtárgyakról készült jegyzéke alapján azt állapította meg, hogy gróf személy1 a perbeli képek őrzését kérte az alperestől. A műtárgyakat konkrétan nem nevezték meg, mind gróf személy1, mind pedig az alperes számára egyértelmű volt ugyanakkor, hogy mely műtárgyak tartoznak a tanácskormány idejében szocializált és az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumban elhelyezett műkincsekhez, így a letevő egyértelműen meghatározta a szerződés tárgyát. gróf személy1 az 1919. november 26-án kelt levelében a műtárgyak őrizetét kérte, az alperes pedig az 1919. december 20-án kelt levelében határozottan és egyértelműen vállalkozott a műtárgyak őrzésére, ezért a szolgáltatás egyértelmű megjelölése megtörtént.

[125] A szerződés létrejöttének körülményeivel, módjával összefüggésben a Ptk. 208. § (1) bekezdését, a 212. § (1) bekezdését, valamint a 213. § (1) és (2) bekezdését alkalmazta. Okfejtése szerint gróf személy1 az 1919. november 26-i levelében az őrzést határozott időre („jövő tavasz”) kérte. Ezt a levelet a letéti szerződés megkötésére tett ajánlatnak tekintette. Az alperes az 1919. december 20-i válaszában az őrzési idő tekintetében új ajánlatot tett; az ajánlat határozatlan idejű szerződés megkötésére vonatkozott (mindaddig őrzi a műtárgyakat, amíg a letevő másként nem intézkedik), gróf személy1 pedig az 1920. január 14-i levelével az őrzési idő tekintetében az új ajánlatot elfogadta és letevőként hozzájárult a Szent János kép fényképezéséhez.

[126] Mindezek, illetve az alperes 1920. január 19-én kelt köszönőlevele alapján megállapította, hogy gróf személy1 letevő és az alperes, mint letéteményes között 1920. január 19-én határozatlan idejű letéti szerződés jött létre a perbeli műtárgyak vonatkozásában.

[127] Kitért arra is az elsőfokú bíróság, hogy a V.K.M. rendelet a múzeumokra őrzési és visszaadási kötelezettséget rótt. A múzeum őrzési kötelezettsége a jogszabály szerint addig tart, amíg a műtárgyak visszaadhatók lesznek. Amennyiben a múzeumok a visszaadás lehetőségéről a tájékoztatást megadták, de ennek ellenére a műtárgyak elvitelére nem került sor, a múzeumok a továbbiakban a tulajdonosok válasza vagy annak hiánya függvényében a letéti szerződés vagy a felelős őrzés alapján tartották őrizen a műtárgyakat.

[128] Vizsgálta a letevő személyét is, azt, hogy gróf személy1 a saját nevében, az 1870. évi alapítvány megbízottjaként, vagy a hercegi hitbizomány képviselőjeként kötött-e letéti szerződést az alperessel. Megállapította, hogy gróf személy1 a néhai személy2 herceg által a települési vár, kolostor és családi kriptá megőrzésére létrehozott alapítvány gondoka volt, gondnoki tisztségét azonban átadta személy27 hercegnek. Az alapítvány alapító levelében a perbeli műtárgyak nem szerepeltek.

[129] Az alapítvány gondnoka, ebből következően képviselője gróf személy1 volt. Amennyiben azonban nyilatkozatát képviselőként tette, abból ki kellett volna tűnnie, hogy kinek a nevében jár el. A perben csatolt, gróf személy1 által írt okiratok közül egy sem tartalmazza, hogy az alapítvány gondnokaként járna el. A letevő és a letéteményes közötti levelezések sem utalnak az alapítványra sem abban az időszakban, amíg gróf személy1 az alapítvány gondnoka volt, sem azt követően. gróf személy1 mindvégig következetesen a saját nevében járt el, és a műtárgyakat a tulajdonában állónak tüntette fel. Az elsőfokú bíróság azt is megállapította, hogy az alperesben sem merült fel kétely azzal kapcsolatban, hogy a letevő gróf személy1, mint magánszemély.

[130] gróf személy1 halálát követően, 1935. április 7-én személy18, a gróf korábbi jogi képviselője jelezte elsőként, hogy az alapítvány kezelése herceg személy6-ra szállt, aki engedélyezi a Bruegel kép fényképezését. Ennek a levélnek a megítélése során az elsőfokú bíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a rendelkezésre álló egyéb adatok szerint gróf személy1 alapítványi gondnoki tisztsége már halála előtt megszűnt.

[131] személy18 1935. február 14-én az alperes Szent János képpel kapcsolatos megkeresésére azt a tájékoztatást adta, hogy a gróf hagyatéka tárgyalás alatt áll, a hagyaték letárgyalásáig a kép felett senki sem rendelkezhet, ezzel pedig egyértelműen arra utalt, hogy a kép a hagyaték részét képezi, tehát a gróf tulajdonában áll. személy18 megbízatása gróf személy1 halálával megszűnt, ezért nem ismert, hogy a jogi képviselő 1935 áprilisában kinek a megbízásából és érdekében járt el. személy20 1941-ben és 1947-ben írt levelei alapján arra mutatott rá, hogy kizárólag személy18 levelét követően merült fel az alapítvány, mint letevő személye, az alapítvány továbbá csak a Bruegel kép vonatkozásában állította, hogy az a vagyonához tartozik.

[132] gróf személy1 1916-ban lemondott hitbizományi gondnoki tisztségéről. Ebből következik, hogy 1919 novemberében a hitbizomány nevében nyilatkozatot nem tehetett. gróf személy1 a hitbizomány gondnoka, nem pedig annak birtokosa vagy vagyonkezelője volt. Az gróf személy1 által írt – a perben csatolt – okiratok közül egyik sem tartalmazta, hogy a gróf a hitbizomány gondnokaként járt volna el. Az 1896. évi ezredéves országos kiállítás történelmi-jury tagjai számára kiadott tájékoztatóban (24/A/2) és az 1912-es Vasvármegyei történeti kiállítás vonatkozásában személy16 naplóbejegyzésében (24/A) a hitbizományra tett utalásokat súlytalannak tekintette. Utalt arra is, hogy a korabeli jogszabályi rendelkezésekkel ellentétben sem az alapítványi, sem a hitbizományi leltárban nem szerepeltek ezek a műtárgyak.

[133] Figyelembe vette azt is, hogy a Szent János és a Maria Gravida képeket gróf személy1 kastélyából foglalták le, a Bruegel képet pedig a kastélyából ő maga menekítette település2-re, ahol azt később lefoglalták.

[134] Megítélése szerint a leszármazó nélküli, 70 éves gróf személy1-nek nem lehetett „készítése” arra, hogy 1920-ban valótlan állításokat tegyen a műtárgyak tekintetében. A bizonyítékok Pp. 279. § (1) bekezdése alapján való mérlegelésével azt állapította meg, hogy gróf személy1 „magánszemélyként” volt a műtárgyak letevője, közte és az alperes között jött létre a letéti szerződés. A kereset jogcímére tekintettel pedig azt nem kellett vizsgálnia, hogy a letéti szerződés megkötésekor ki volt a képek tulajdonosa.

[135] A letéti szerződés létrejöttének egyéb bizonyítékait is értékelte az elsőfokú bíróság. Kiemelte e körben, hogy az alperes 1920-tól 1948-ig mindvégig letétnek nevezte a felek közötti jogviszonyt, a kiállításához és fényképezéshez gróf személy1 engedélyét kérte, tehát letéteményesként járt el. A szerződés megkötésekor a múzeum igazgatója személy3 jogász, művészettörténész volt, aki főigazgatói kinevezése előtt jogászként dolgozott a Belügyminisztériumban. Ezért – az elsőfokú bíróság megítélése szerint – feltételezhető, hogy alapos jogi ismeretei voltak és ő is letéti szerződésként minősítette a jogviszonyt.

[136] A letevő visszakövetelése miatt sem látta bizonyítottnak a letéti szerződés megszűntét a Ptk. 466. § (1) bekezdésére figyelemmel. A Ptké. 81. §-a alapján, mely szerint a felelős őrzés szabályai csak a Ptk. hatálybalépésével kezdődően voltak alkalmazhatók, arra következtetett, hogy ha a letéti szerződés 1932-ben, 1934-ben vagy 1937-ben megszűnt volna, akkor az alperes a jogalap nélküli birtoklás szabályai alapján tartotta birtokában a műtárgyakat.

[137] Vizsgálta, hogy a letét visszakövetelésével a letevő megszüntette-e a szerződést. A letevő 1932. november 7-én kelt nyilatkozata alapján azt állapította meg, hogy a letevő szándéka nem volt határozott és konkrét. Figyelembe vette azt is, hogy a letevő az 1932-ben tett nyilatkozatát követően egyetlen műtárgyat sem vett át. Az alperesnél található egyéb műtárgyait a letéteményes 1934. november 12-i értesítését követően 1934. november 27-én vitte el. A letevő 1934. november 12-én jelezte a letéteményesnek a műtárgyainak visszaadására vonatkozó kívánságát. Ha a letevő és a letéteményes az 1932. évi nyilatkozatot a szerződés megszüntetésére irányuló nyilatkozatnak tekintették volna, úgy a letevő nem

tartotta volna szükségesnek, hogy két év elteltével ismét nyilatkozzon arról, hogy műtárgyait vissza kívánja venni. Következtetése szerint az alperes is fennállónak tekintette a felek közötti letéti szerződést, amit alátámaszt az 1934 márciusában a cég2-höz intézett levél („Szent János prédikációja, gróf személyi letétjeként van kiállítva”), és az a tény, hogy 1934. november 12-én a letevőnek is a letét fennálltáról nyilatkozott.

[138] Ezt követően az elsőfokú bíróság a letevő 1934. november 11-én kelt nyilatkozatát értékelte. Kitért arra, hogy a letevő 1934. november 12-én a műtárgyak visszaadását kérte, majd 1934. november 27-én a település4-i kastélyból és a település2-i püspöki várból a Tanácsköztársaság idején szocializált, az alperesnél elhelyezett műtárgyait – a perbeli három kép kivételével – átvételi elismervénnyel visszavette, tehát az elvitt tárgyak tekintetében a felek közötti letéti szerződés nyilvánvalóan megszűnt. Ezért azt vizsgálta, hogy a perbeli három kép milyen jogviszony (letéti szerződés vagy annak megszűnésére figyelemmel jogalap nélküli birtoklás) keretében maradt az alperes birtokában. A rendelkezésre álló okiratokra figyelemmel a Szent János kép, illetve a Mária és Katalin festmények vonatkozásában külön vizsgálatot végzett.

[139] A Szent János kép tekintetében a bizonyítékok Pp. 279. § (1) bekezdése alapján történő mérlegelésével azt állapította meg, hogy a letevő a műtárgyak visszavételére vonatkozó egyoldalú nyilatkozatát a letéteményes kezdeményezésére és hozzájárulásával úgy módosította, hogy a visszavétel erre a képre nem terjed ki. Ezért e műtárgy tekintetében a letevő 1934. novemberi nyilatkozatával a letéti szerződés nem szűnt meg.

[140] A Maria Gravidá és a Szent Katalin táblaképekkel összefüggésben abból indult ki, hogy a letevőnek a letéteményeshez címzett, a műtárgyainak visszavételére irányuló egyoldalú nyilatkozata hatályosult, ezért azt vizsgálta, hogy nyilatkozatának módosításához a letéteményes hozzájárult-e.

[141] Érvelése szerint a Maria Gravidá és a Szent Katalin táblaképek vonatkozásában a letevőnek az egyoldalú visszavételre irányuló nyilatkozata módosítását bizonyítja, hogy a műtárgyak átvételekor a képekről átvételi jegyzék nem készült, azokat a letevő nem vitte el a letéteményestől. A képek visszavételére irányuló akaratát valószínűleg a letéteményes 1934. november 12-én kelt levelében foglaltak miatt változtatta meg, figyelemmel arra, hogy e két táblakép is az 1400-as, 1500-as évekből származik, így az őszi-téli nedves és zord évszakban történő szállítás ezek biztonságát is veszélyeztetné. Ha a letéteményes nem járult volna hozzá, hogy a letevő a képek visszavételére való nyilatkozatát úgy módosítsa, hogy ezek a képek továbbra is az őrizetében maradjanak, akkor az átvételi jegyzéken e műtárgyak is szerepelnének.

[142] Az elsőfokú bíróság további okfejtése szerint, ha a letevő az átvételkor megtagadta volna a képek átvételét, akkor e tény feltűntették volna. Ha a letéteményes nem járult volna hozzá, hogy a letevő a képek visszavételére való nyilatkozatát úgy módosítsa, hogy a képek továbbra is az őrizetében maradjanak, akkor a letéti szerződés megszűnésére figyelemmel a letevőt megfelelő határidő tűzésével a képek elvitelére szólította volna fel. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelésével így azt állapította meg, hogy a letevő a műtárgyak visszavételére vonatkozó egyoldalú nyilatkozatát a letéteményes hozzájárulásával úgy módosította, hogy az a Maria Gravidá és Szent Katalin képekre nem terjed ki, ezért e képek tekintetében az 1934. novemberi nyilatkozattal nem szűnt meg a letéti szerződés.

[143] Az alpereshez 1947-ben érkezett, a Szent János kép visszavételére irányuló kérelem tekintetében nem találta bizonyítottnak, hogy az a jogosulttól, a letevő gróf személyi jogutódjától származott, ezért ez a visszakövetelés sem szüntette meg a letéti szerződést a Szent János kép vonatkozásában.

[144] Megállapítása szerint nem bizonyított az sem, hogy a tulajdonos kétségtelenül lemondott a képek tulajdonáról. Arra is utalt, hogy ez a vagyontárgyak jelentős értékére tekintettel nem is lenne reális.

[145] Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a beavatkozónak a letéti szerződés tvr. 6. §-a alapján alkalmazandó 4. §-ára alapított megszűnésére vonatkozó jogi álláspontját sem. Kiemelte, hogy a tvr. 4. §-ának értelmezése alapján csak azt lehet megállapítani, hogy a letéti szerződés határozott időtartamú volt, a tényleges időtartam azonban nem. Így a megállapodás – elnevezésével ellentétben – határozatlan idejű. A határozatlan időből eredő részleges érvénytelenség azonban nem szüntethető meg a 6. §-ban foglaltak szerint. Ezért a letéti szerződésnek a határozatlan időtartamra vonatkozó kikötése a tvr. hatálybalépésétől érvénytelen. A Ptk. 238. § c) pontjának részbeni érvénytelenségre vonatkozó szabályaira figyelemmel arra következtetett, hogy a felek a határozatlan időtartam kikötése nélkül is megkötötték volna a szerződést, ezért e kikötésnek a tvr. 6. §-án alapuló érvénytelensége a szerződés érvényességét nem érinti.

[146] Hangsúlyozta, hogy a tvr. 7. §-a írta elő az új szerződés kötésére vonatkozó kötelezettséget azokra az esetekre, ha a műtárgyakat a múzeum korábban már átvette és annak kezdeményezését egyértelműen az alperes feladatának jelölte meg. Az adott esetben az alperes e kötelezettségének nem tett eleget. A jogalkotó a határozatlan időre kötött szerződések tekintetében a tvr. hatályba lépése utáni jogkövetkezményeket a 6. §-ban írta elő a kikötések érvénytelenné nyilvánításával. Ezért nem tartotta megalapozottnak azt az előadást, hogy a letéti szerződés 1959. május 19-én megszűnt.

[147] Ugyancsak alaptalannak találta a tvr. 9. §-ára alapított védekezést, miszerint a letéti szerződés a tulajdonos ismeretlensége miatt szűnt meg. E körben a tvr. 9. § (1) bekezdésnek és 11. §-ának rendelkezéseit vizsgálta.

[148] Megítélése szerint csak akkor tekinthető a tulajdonos letevő személye a tvr. 9. §-a szerint ismeretlennek, ha a műtárgyat őrző múzeum részéről kellő körültekintés és gondosság mellett sem állapítható meg annak kiléte. Kizárólag így kerülhető el, hogy a visszaélésszerű igények megakadályozzák a jogosultak igényérvényesítését. Az ismeretlennek minősítés, tehát a tulajdonjogtól történő megfosztás előtt az alperestől elvárható volt az aktív szerepvállalás. Hangsúlyozta, hogy a letéti szerződés létrejöttkor és az azt követő 15 évben nem merült fel adat arra vonatkozóan, hogy a letevő nem „magánszemély”. A letevő halálát követő bejelentések a letevő személyéről nem ébreszthettek volna az alperesben alapos kételyt. Az alperes a rendelkezésre álló dokumentumai alapján is állást foglalhatott volna abban a kérdésben, hogy a letevő személye az eltérő igénybejelentések mellett is megállapítható. Erre figyelemmel 1954-ben megállapíthatta volna, hogy a letevő gróf személyl örököse, tehát nem ismeretlen személy. A jogutód személyének megállapítása érdekében az alperesnek be kellett volna szereznie a hagyatékátadó végzéseket ahhoz, hogy a szerződéses kötelezettségének megfelelően eleget tudjon tenni. A letevő személye 1954-ben nem volt ismeretlen, ezért a letéti szerződés nem szűnt meg.

[149] Ennek a kérdésnek a vizsgálata ugyanakkor csak a Szent János kép vonatkozásában merülhetett fel, hiszen a Szent Katalin és a Maria Gravidá kép vonatkozásában más igénybejelentés az alpereshez nem érkezett. Az alperesnek nem volt és nem feladata a tulajdonos személyének vizsgálata, ha a letevő nem tulajdonosként birtokolta és tette letétbe a műtárgyakat.

[150] A Fővárosi Ítéltábla Pf.20.499/2006/33. számú döntésében foglaltakat az eltérő tényállásra figyelemmel nem tekintette a jelen ügyben irányadónak, mivel az adott tényállás esetében a műtárgyaknak a múzeumba kerülés időpontjára nézve volt tisztázatlan az eredete.

[151] A letéti szerződésnek a tulajdonos engedély nélküli külföldre távozása okán állított megszűnését sem látta megállapíthatónak. Megítélése szerint a keresetlevélben szereplő azon kijelentés, hogy gróf személy²³-at kisajátították a település³-i várkastélyból, majd családjával menekülni kényszerült, nem bizonyítja, hogy a felperesek jogelődje engedély nélkül, a korabeli jogszabályok megszegésével távozott külföldre.

[152] Az elsőfokú bíróság alaptalannak találta az alperes, illetve a beavatkozó elbirtoklásra hivatkozással állított tulajdonszerzését, mivel a felperesek jogelődje és az alperes között letéti szerződés jött létre és az nem szűnt meg. A jogcímen alapuló használatra figyelemmel elbirtoklás címén a tulajdonjog megszerzése kizárt. A letéti szerződés fennállása miatt az elbirtoklás körében előadott további körülmények (sajátjaként birtoklás, közleltárba vétel, elbirtoklási idő, elbirtoklás kizártsága erőszak és közhatalmi aktus folytán, a beavatkozó részére történő elbirtoklás) érdemi vizsgálatát nem tartotta szükségesnek.

[153] A perben felmerült egyéb kérdések tekintetében hangsúlyozta, hogy a felperesek a keresetüket a letéti szerződés alapján terjesztették elő. A jogviszony szabályai szerint nem szükséges, hogy a letevő a dolog tulajdonosa legyen. A letéti szerződés érvényes létrejöttéhez nem szükséges, hogy a letéteményes ismerje a dolog tulajdonosát, ezért nem vizsgálta, hogy a letéti szerződés megkötésekor gróf személy¹ a képek tulajdonosa volt-e, illetve, hogy elbirtoklással tulajdonjogot szerzett-e. Az Alaptörvény záró és vegyes rendelkezéseinek 8. pontja alapján a tvr. értelmezésénél nem találta figyelembe vehetőnek az Alaptörvényben foglaltakat. A felperesek személyes meghallgatását pedig mellőzte, mert azt az ügy elbírálása szempontjából szükségtelennek ítélte.

[154] A perköltség viseléséről a Pp. 82. §-a, 83. § (1) bekezdése és a 90. § (2) bekezdése alapján rendelkezett.

[155] Az ítélet ellen fellebbező alperes az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (3) bekezdés *a)* és *c)* pontjaira alapította. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság részben tévesen megállapított tényállásból helytelen következtetéseket vont le, különösen a letéti jogviszony megszűnése, a festmények feletti tulajdonjog államosítással való megszerzése körében.

[156] Érvelése szerint az elsőfokú bíróság a tényállás megállapításakor mellőzte az általa előadott tényeket. Ekként azt, hogy a tvr. 1954. május 12-én lépett hatályba. A 9. § (1) bekezdése alapján a hatálybalépésekor a múzeum őrizetében levő azok a tárgyak, amelyeknek tulajdonosa ismeretlen, vagy engedély nélkül külföldre távozott, a törvényerejű rendelettel állami tulajdonba kerültek. A tvr. szabályait a muzeális emlékek védelméről szóló 1963. évi 9. törvényerejű rendelet 21. § (1) bekezdése helyezte hatályon kívül 1963. május 11-én.

[157] Kifogásolta annak mellőzését is, hogy a Keresztelő Szent János prédikációja című festményt 51.2829 szám alatt 2021. szeptember 6-án ismételt az alapleltárába vette, azt a Magyar Állam tulajdonaként tartja nyilván. A festmény leltári számát egyebekben az ítélet rendelkező része is tévesen tartalmazza.

[158] Tévesnek találta azt a tényállásban szereplő megállapítást, hogy gróf személy¹, mint „magánszemély” letevő és az alperes, mint letéteményes között 1920. január 19-én határozatlan idejű letéti szerződés jött létre a perbeli műtárgyak vonatkozásában, továbbá, hogy a letéti szerződés körében gróf személy¹ letevő jogutódjai a felperesek {elsőfokú ítélet [15] és [47] bekezdése}. A tényállás pontosítását e körben a Pp. 369. § (3) bekezdés *a)* pontjára alapítottan kérte.

[159] Az elsőfokú ítélet megalapozatlanságával összefüggésben kifejtette, hogy az érdemi döntés sérti a Ptk. 112. §-át, a 205. § (2) bekezdését, a 462. § (1) bekezdését, a 463. § (1) bekezdését, a 466. § (1)-(4) bekezdését, a tvr. 7. §-át, a 9. § (1) bekezdését és 11. §-át.

[160] Egyetértett azzal, hogy a Ptké. 75. § (1) bekezdése alapján a Ptk. rendelkezéseit kell a jogvita elbírálása során alkalmazni. Kifogásolta azonban annak megállapítását, hogy e rendelkezések értelmében olyan megállapodás jött létre, amely jogilag letéti szerződésként minősíthető. Érvelése szerint a jogviszony minősítése során nem abból kell kiindulni, hogy a felek a megállapodást minek nevezték, hanem annak tartalma alapján kell meghatározni a szerződés típusát (BH2000. 550.). Erre vonatkozó rendelkezést a Ptk. 205. § (2) bekezdése tartalmaz.

[161] Érvelése szerint a letéti szerződés konszenzuál jellegű, a letéteményes a letevő ingó dolgának megőrzésére vállal kötelezettséget. A szerződés lényeges elemének számít a letéteményi felelősség, ekként a megőrzési kötelezettség határa és annak időtartama is. Ennek ellenére az elsőfokú eljárás során sem a bíróság, sem a felperesek nem tártak fel olyan tényeket, amelyekből megállapítható lenne, hogy gróf személyl és az alperes milyen kötelezettségvállalásban állapodtak meg, mik a megőrzési kötelezettség határai.

[162] Emellett a letéti szerződés időtartama sem állapítható meg, holott ez is a jogviszony lényeges elemét jelenti. Ez az időszak az iratokból sem határozható meg. Önmagában abból, hogy az 1920-as évektől kezdődően a levelezések a „letét” kifejezést használták, nem lehet okszerű következtetést levonni a letéti szerződés létrejöttére az őrzési kötelezettség, illetve az őrzési időben való megállapodás hiányában, ehelyett a Ptké. 81. §-a alapján a megbízás nélküli ügyvitel szabályai voltak irányadók a felek jogviszonyára (BH2005. 13.). Közömbös, hogy az gróf személyl és az alperes közötti levelezés alapján az őrzésbe vett dolgok meghatározhatók, illetve az is, hogy ki kérte azokat őrizetben tartani. A letéti szerződés hiányának önmagában a kereset alaptalanságát és elutasítását kell eredményeznie, a felperesek ugyanis a keresetet az állított letéti szerződésre alapítva terjesztették elő. Mindezekre figyelemmel az érdemi döntés sérti a Ptk. 462. § (1) bekezdését.

[163] Az alperes a letéti szerződés megszűnésére alapított hivatkozása körében a Ptk. törvényjavaslatához fűzött indokolást idézte, amely szerint a letét megszűnése körében általános szabály, hogy a szerződést a dolog visszakövetelésével a letevő megszüntetheti. Közömbös, hogy gróf személyl 1932-ben, illetve 1934-ben a festményeket ténylegesen nem szállította el, vagy azoknak nem lépett a birtokába. A bírói gyakorlatra (BH2005. 13., BH1975. 429.) hivatkozással azt hangsúlyozta, hogy amennyiben a letevő a múzeumi letétben őrzött festményt visszakéri, ezzel felszámolja a letéti jogviszonyt, nyilatkozata kizárólag a letéti szerződés felmondásaként értékelhető. Ezért az elsőfokú bíróság csak abban az esetben állapíthatta volna meg a további letétként őrzést, ha az alperes bizonyítja, hogy a felek között a letéti megállapodás ismételten létrejött. Ehhez pedig szükséges lett volna tisztázni az őrzési kötelezettség mértékét, a letéteményes felelősségét és a letéti őrzés időtartamát. Ilyen tényeket azonban az elsőfokú bíróság ítéletében nem állapított meg. A Ptké. 75. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Ptk. 466. § (1) bekezdése csak évtizedekkel később lépett hatályba.

[164] Kiemelte azt is, hogy az elsőfokú bíróság e körben tett megállapításai önmagukban is ellentmondóak. 1934. november 12-i levelében az alperes igazgatója kizárólag a Keresztelő Szent János prédikációja című képpel kapcsolatban hivatkozott a további őrzés lehetőségére; e festménnyel összefüggésben kérte, hogy azt az alperes a tavaszi hónapokig őrizze, ezért, ha a letéti jogviszonyt arra hivatkozással kell fennállónak tekinteni, hogy a kép őrzéséről a felek külön megállapodtak egymással, úgy az csak a Keresztelő Szent János prédikációja című festményre vonatkoztatható, legkésőbb 1935. május 31-ig. Határozott időre szóló szerződésnél az idő lejártával a megállapodás a régi Ptk. 466. § (2) bekezdéséből következően megszűnik.

[165] A Maria Gravida és az Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése című festmények esetében az 1934-es levelezés nem tartalmaz kikötéseket. Az 1934. november 27-

én kelt átvételi elismervényben felsorolt műtárgyak között nem szerepel a két táblakép, ebből az következik, hogy azok nem képezték a letét tárgyát. Amennyiben gróf személy¹ az alperesnél letétbe helyeztként tartotta volna számon ezt a két táblaképet, úgy e tárgyakra is kiterjedt volna az átvétel vagy valamilyen formában rögzítették volna, hogy egyes képeket továbbra is a múzeum őrzetében hagy letétként.

[166] Lényeges elemnek tartotta az alperes, hogy az 1935 januárjában elhunyt gróf személy¹ közjegyzői okiratba foglalt végrendelete, illetve a hagyatéki iratok sem szólnak a három festményről. Amennyiben tehát a letéti jogviszony 1919 óta fennállt, legfeljebb csak azt lehetett volna megállapítani, hogy a festmények közül a Keresztelő Szent János prédikációja című képet legkésőbb 1935. május 31-et követően, a Maria Gravida és az Alexandriai Szent Katalin misztikus eljegyzése című festményeket pedig 1934. november 27-ét követően az alperes a megbízás nélküli ügyvitel szabályai szerint őrizte tovább.

[167] Az 1947. október 14-i levelezéssel kapcsolatban azt emelte ki, hogy a festményt azonosíthatóan a név¹-család grófi ága kérte visszaadni, ugyanis amikor 1947. október 18-án az alperes főigazgatója írásban megkereste az igazságügyi minisztert, őrzetbe adónak a családi alapítványt jelölte meg és gróf személy¹-et, mint törvényes képviselőt tartotta számon. gróf személy¹ 1935-ben bekövetkezett halála után herceg személy⁶ a családi alapítvány következő gondnoka és az ő ügyvédje levelezett az alperessel a festményről. 1941-ben a kiállított kép tulajdonosára vonatkozó feliratát bizonyító okirat bekérése nélkül helyesbíteni kérték, mint a néhai herceg név³-családi Alapítvány letétét, tehát ebben az időszakban a név¹-család alatt kizárólag a grófi ágot lehetett érteni, mert a hercegi ág részéről érkezett megkeresések esetében az mindig az alapítványt jelölte.

[168] Az alperes fellebbezésében kitért a festmények államosítására is.

[169] Hangsúlyozta, hogy a letéti jogviszonyban a letéteményes a birtokos és nem a letevő, 1954-ben a három festmény birtokosa ezért mindenképpen az alperes volt. A letéteményes birtokosi minőségének alátámasztásaként jogirodalmi hivatkozásokat jelölt meg.

[170] Az elsőfokú bíróság jogértelmezése téves. A tvr. 9. § (1) bekezdésének értelmezése során nem azt kellett volna vizsgálni, hogy a három festmény letevője ismeretlen volt-e, hanem azt, hogy a tulajdonosa ismeretlen volt-e.

[171] Az alperes elemezte azt is, hogy a tvr. alapján az ismeretlen tulajdonost nem kellett felkutatni. Hangsúlyozta, hogy az állampolgárokat a tulajdonuktól igazságtalanul megfosztó jogszabályok mai értelmezése során az Alaptörvény rendelkezései sem értelmezési, sem érvényességi mérceként nem vetíthetők vissza a múltba. Az alkalmazandó jogszabályokat olyan korszakban hozták, amikor a magántulajdon az állam által alkotott jogszabályok alkalmazása által szenvedett sérelmet. A rendszerváltozást követően az új jogállam mércéjével mérve alkotmányellenesen elvont tulajdont az eredeti tulajdonosoknak az állam nem szolgáltatta vissza, hanem részükre vagyoni kárpótlást nyújtott. Mindebből következően az alkalmazandó jogszabályok értelmezése során kizárólag az akkori jogrend szabályai alapján állapítható meg, hogy 1954-ben bekövetkezett-e az államosítás.

[172] Érvelése szerint a tvr. nem írta elő az alperes számára az elsőfokú bíróság által elvárt aktív szerepvállalási, kutatási kötelezettséget. Ha az alperes letétben is kezelte volna a festményeket, letéteményesi volta sem kötelezte volna őt erre. Mindemellett a tulajdoni helyzet tisztázása érdekében több lépést is tett. Mindezekre figyelemmel helytelenül mellőzte az elsőfokú bíróság a Fővárosi Ítéltábla Pf.20.499/2006/33. számú jogerős határozatának a figyelembevételét.

[173] Figyelembe véve a tvr.-rel elérni kívánt jogalkotói célt is, a tulajdonosi helyzet tisztázásának sikertelensége a festmények ex lege államosítását vonták maguk után, függetlenül attól, hogy a vagyontárgyak ekkor még érvényes letéti jogviszonyban voltak-e az

alperes őrzésében vagy sem. Az elsőfokú bíróság azonban ezt a mérlegelést eltérő jogi álláspontja miatt nem végezte el, ezért az alperes e körben a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkör gyakorlását kérte a másodfokú bíróságtól.

[174] Az alperes fellebbezésében változatlanul állította, hogy a festményeket sajátjaként kezelte, ami az elbirtoklást is megalapozná. Az elbirtoklást abban az esetben is meg kellene állapítani, ha a tvr. vizsgálatára nem lenne szükség.

[175] Az elbirtoklás kezdő időpontját – a felpereseknek kedvezőbben is – 1954-től számítva a Ptk. szabályait tekintette irányadónak, mivel a képek elbirtoklására 1960. május 1-jén még több, mint tíz év volt szükséges az Mtj. korábbi rendelkezései alapján. Az elbirtoklás körében a régi Ptk. 121. § (1), (2) bekezdését, 122. §-át, a 112. § a), b), c) pontját és a 124. § (1) bekezdését ismertette.

[176] Hivatkozott a Ptk. 27. §-ára, kitért az ítélkezési gyakorlatra, ismertette a BH2008. 22., BH1976. 444., BH1978. 71., BH1978. 423. számú eseti döntések lényegi tartalmát.

[177] Arra mutatott rá, hogy ezekből következően az alperes útján az állam közvetett módon elbirtoklás címén elvileg szerezhett tulajdonjogot, vizsgálni kell azonban, hogy mi volt valamennyi, a festmények jogi sorsával kapcsolatban intézkedő vagy intézkedést tenni elmulasztó szerv együttes „tudatállapota”. A sajátjaként történő birtoklás ez esetben azt jelenti, hogy az állam valamennyi, a festmény birtoklásával kapcsolatban álló szervének kellett alappal azt feltételeznie, hogy birtoklása végleges, azt kívülálló személy, így maga a tulajdonos sem szakíthatja meg jogszerűen. Jelen esetben az alperes sajátjaként birtoklását több – a fellebbezésében bemutatott – körülmény együttesen és külön-külön is alátámasztja.

[178] Ezért a festmények tulajdonjogát – amennyiben az az államosítással nem történt meg – a magyar állam elbirtoklással legkésőbb 1970. május 1-jén megszerezte. Az elsőfokú bíróság azonban ezt a mérlegelést eltérő jogi álláspontja miatt nem végezte el, ezért e körben is a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálat joggyakorlását kérte.

[179] Az ítélet ellen a beavatkozó is fellebbezett. Jogorvoslati kérelmében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a kereset elutasítását kérte. Másodlagosan a Pp. 381. §-a alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta. Kérte a felperesek kötelezését első- és másodfokú perköltségének megfizetésére, melynek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet (a továbbiakban: Ükr.) 3. §-a alapján, áfával emelt összegben kívánta felszámítani.

[180] A másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét a Pp. 369. § (1) bekezdésében és a 369. § (3) bekezdés a), b), c), e) pontjában jelölte meg. Érvelése szerint az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést követett el, eljárása nem felelt meg a Pp. 265. § (1) bekezdésének, 279. § (1) bekezdésének, a 342. § (1) és (3) bekezdésének, a 346. § (5) bekezdésének. Az érdemi döntés az alkalmazandó anyagi jogszabályoknak sem felel meg, így a Ptké. 75. § (1) bekezdésének, 93. §-ának, a Ptk. 121. § (1) bekezdésének, 205. §-ának, a 207. § (1), (2) bekezdésének, a 208. § (1) bekezdésének, a 213. § (1), (2) bekezdésének, a 214. § (1), (2) bekezdésének, a 216. § (1) bekezdésének, a 466. § (1), (2), (4) bekezdésének, a 473. § (1) bekezdésének, a tvr. 4. § (1), (2) bekezdésének, a 9. § (1) bekezdésének, az Mtj. 1914. §-ának, 1919. §-ának és az Alaptörvény 28. cikkének.

[181] A fellebbezés szerint a felperesek nem a letevő jogutódai, mert a letevő birtoklásának a jogcímét a felperesek nem bizonyították. Nem bizonyították azt sem, hogy gróf személyi jogutódai. A letéti szerződés nem jött létre, illetve semmis, joghatás kiváltására nem alkalmas. A beavatkozó további érve szerint a letéti szerződés megszűnt (1920. május 31-én, 1932. november 7-én, 1934. november 12-én, 1947. október 14-én, a tulajdonjoggal felhagyás miatt, a tvr. 6. § alapján alkalmazandó 4. § szerinti határozott idő lejártával, vagy az

érvénytelenség következményeként, vagy a táblaképek államosításával, vagy azzal, hogy a beavatkozó elbirtoklással tulajdont szerzett a táblaképeken). A felpereseknek azt kellett bizonyítaniuk, hogy a letéti szerződés létrejött, hatályban van és ők a letevő jogutódai.

[182] Abból indult ki, hogy a felperesek nem tekinthetők a letevő jogutódjainak. Érvelése szerint jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy a letevő milyen jogcímen birtokolta a perbeli műtárgyakat. Abban az esetben, ha a táblaképeknek nem a letevő gróf személy1 volt a tulajdonosa, úgy a birtoklás jogcíme befolyásolja, hogy a letevő halála után ki jogosult a letét tárgyával rendelkezni, kit illetnek meg a Ptk. 112. § (1) bekezdésében meghatározott jogok.

[183] Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolásának [264]-[284] bekezdése szerint néhány lehetséges jogcímet vizsgált, de tévesen csak azt zárta ki, hogy gróf személy1 alapítványi képviselőként vagy hitbizományi gondnokként járt el. A tulajdonjogon kívül azonban valaki számos más jogcímen is birtokában tarthat tárgyakat, amelyek ugyan korlátozott rendelkezési jogot biztosítanak számára, de a birtokos halála esetén ezek a jogok nem szállnak át a birtokos örököseire. Az Mtj. 445. §-át idézve tévesnek tartotta azt a következtetést, hogy a rendelkezésre bocsátott bizonyítékok nem támasztják alá, hogy gróf személy1 nem tulajdonosként tartotta birtokban a képeket. Az ítélet indokolása e körben csak feltételezéseket tartalmaz {elsőfokú ítélet indokolás [269], [282] bekezdés}.

[184] A jogviszony elbírálására irányadó 1960. május 1-jei időállapotú Ptk. 219.-223. §-ai azonban nem írják elő, hogy a képviselet tényét kötelező lenne megjelölni, erre vonatkozó kötelezettséget az Mtj. alapítványok képviseletére vonatkozó 90. §-a sem jelöl meg, sőt az Mtj. 1021. § második fordulata szerint a képviselői minőséget külön kifejezni nem szükséges, ha az a körülményekből felismerhető. Ezért az elsőfokú bíróság olyan okokból zárta ki a képviselőként eljárás lehetőségét, amelyeknek nincs jogszabályi alapja.

[185] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget személy18 1935. április 17-én kelt, az alapítvány kezelésének átszállásáról szóló levelének továbbá, hogy jelentéktelennek minősítette személy6 alapítványi gondnok fényképezésre vonatkozó engedélyét és személy20 1941-ben és 1947-ben írt leveleit is. Rámutatott, hogy a letevő halálát követően előtérbe került az a kérdés, hogy ki jogosult a táblaképekkel rendelkezni, ezért az elsőfokú bíróság tévesen nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy míg az alapítvány gondnokától több megkeresés és tájékoztatás is érkezett gróf személy1 halálát követően, addig a letevő végrendelete szerinti örököseitől egyetlen sem, amely arra utalna, hogy táblaképek az örökhagyó hagyatékába tartoztak. Semmi nem magyarázza gróf személy23 és leszármazói több, mint 80 éven át tartó hallgatását és ennek értékelését az elsőfokú bíróság tévesen mellőzte.

[186] Jelentőséget kellett volna tulajdonítani az alperes főigazgatója 1947. október 18-i levelének és személy20 1947. december 29-i megkeresésének. Álláspontja szerint a táblaképek hitbizományi vagy alapítványi vagyonba tartozását valószínűsíti a felperesek 2022. május 25-i beadványához F/2. számon csatolt 321/1947. iktatószámú irathoz tartozó külzeten található feljegyzés is, eszerint 12 évvel az örökhagyó halála után is az volt az alperes tudomása, hogy a Szent János táblakép a név1-féle hitbizományhoz tartozik. A korabeli iratok nem kezelték következetesen a családi alapítvány, illetve a hitbizomány fogalmát, ezért alappal feltételezhető, hogy a két kifejezést szinonimaként használták. Érvelése szerint a legvalószínűbb feltételezés az, hogy gróf személy1 az alapítvány gondnokaként járt el.

[187] Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú ítélet indokolásának [235] bekezdése szerint a bíróság jelentőséget tulajdonított annak, hogy a táblaképek sem az alapítvány, sem a hitbizomány leltárában nem szerepeltek, annak azonban nem, hogy azokat a hagyatéki leltár sem tartalmazza.

[188] A felperesek azt sem bizonyították, hogy gróf személy¹ olyan jogcímen volt birtokosa a táblaképeknek, amelyeket a halála nem szüntet meg, ezért az elsőfokú bíróság iratellenesen, a bizonyítékok téves mérlegelésével következtetett arra, hogy a táblaképek vonatkozásában a felperesek gróf személy¹ jogutódai.

[189] A végrendekezés időpontjában irányadó Mtj. 1919. §-ának, 1914. §-ának, valamint a Ptk. 93. §-ának rendelkezései és a BH1968. 4.5650. számon közzétett eseti döntés tartalma alapján arra következtetett, hogy gróf személy¹ végrendelete szerint gróf személy²³ leszármazói az utóörökösnevezés miatt akkor sem örökölnék meg gróf személy¹ hagyatékát, ha a táblaképek abba tartoztak volna, ezért az elsőfokú döntés a Ptk. 93. §-át is sérti. A felperesek azt sem bizonyították, hogy a végrendeletben megnevezett utóörökösök kiestek az öröklésből és a hagyaték erre figyelemmel háramlott rájuk.

[190] Iratellenesnek tekintette azt a megállapítást is, hogy az 1/F/18. számon csatolt hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv kivonata, illetve a később keletkezett végrendeletek alapján megállapítható lenne, hogy a gróf személy²³ vagyonába ideiglenesen bekerült gróf személy¹ ingó és ingatlan vagyonát tartalmazó hagyatékot a felperesek megörökölték. Érvélese szerint ezért tévedett az elsőfokú bíróság, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a felperesek bizonyították, hogy jogutódként érvényesíthetik a letéti jogviszonyból eredő jogokat.

[191] A beavatkozó elemezte, hogy a letéti szerződés milyen okból nem jött létre, semmis, illetve joghatás kiváltására sem alkalmas.

[192] Helytelen az az elsőbírói megállapítás, hogy jogszabály nem tartalmaz a Ptk.-tól eltérő előírásokat a múzeumi letétről. A tvr. 4. §-a ugyanis meghatározta, hogy muzeális tárgyat megőrzés végett múzeumok csak abban az esetben vehetnek át, ha erre nézve a tulajdonossal határozott időre szóló írásbeli szerződést kötnek. A szerződésben az őrzésre átadott tárgyakat egyedien meg kell határozni. Az elsőfokú bíróság nem határozta meg, hogy mely lényeges szerződéses kérdésekben állapodtak meg a felek. Az alperes és a beavatkozó ellenérveit felsorolta, nem indokolta azonban, hogy ezeket a körülményeket miért mellőzte a jogviszony értékelése során.

[193] A tvr. 6. §-a alapján arra következtetett, hogy a tárgyak egyedi meghatározásának hiánya olyan érvénytelenségi ok, amely a tvr. rendelkezéseivel nem orvosolható, ezért a levélváltással a bíróság által határozatlan idejű letéti szerződésnek minősített jogviszony érvényesen nem jött létre. A letétbe helyezendő tárgyak meghatározása nélkül a letéti szerződés nem jöhetett létre, ezért a Ptk. 238. § c) pontjára figyelemmel az egész szerződés érvénytelen. Mindemellett a letéti szerződés az írásbeliség követelményének sem felelt meg, figyelemmel a Ptk. 218. § (1) bekezdésére. A szerződés lényeges tartalma az, amit a tvr. kötelező tartalmi elemként meghatároz, így a szerződés határozott időtartama és a tárgyak egyedi meghatározása. Utóbbi körülményt a letéti jogviszonyt létrehozó levélváltások nem tartalmazzák.

[194] A Ptk. 217. § (1) bekezdésére figyelemmel hangsúlyozta, hogy mivel a szerződés jogszabály szerinti lényeges tartalmát nem foglalták írásba, így az semmis, joghatás kiváltására nem alkalmas. Ebből következően a felek ráutaló magatartással sem hozhatták létre a jogviszonyt, az alperes ezért nem letéteményesként, hanem jogalap nélküli birtokosként volt a táblaképek birtokában, ezért a beavatkozó elbirtoklásának a letéti jogcím nem lehetett akadálya.

[195] Hangsúlyozta, hogy a korabeli jog a letét fogalmát ismerte, ezért nem volt akadálya annak, hogy a felek ezt a jogcímet jelöljék meg a szerződéses akarat kifejezése során. Sem gróf személy¹, sem az alperes nem utaltak azonban arra, hogy letéti jogviszonyt kívántak létrehozni. Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy mind a korabeli jog, amelynek

kodifikálására az Mtj. kísérletet tett, mind pedig a Ptk. a szerződés lényeges tartalmának tekinti az őrzés módját [Mtj. 1332. §, Ptk. 463. § (1) bekezdése].

[196] A beavatkozó vitatta az elsőfokú bíróságnak az ajánlat elfogadása körében kifejtett álláspontját is. Érvelése szerint a levélváltással a letéti szerződés nem jött létre, mivel a korabeli bírói gyakorlat szerint a szerződés létrejöttéhez az szükséges, hogy a felek a megállapodás lényegéhez tartozó összes pontokra nézve megegyezzenek (m. kir. Kúria P.V.577/1917.). gróf személy1 az 1919. november 26-i levelével a táblaképet nem letétbe helyezte, hanem annak őrzésére kérte az alperes igazgatóságát, az alperes igazgatója 1919. december 20-i válaszában pedig szintén az őriztetésről nyilatkozott. Az 1920. január 14-i nyilatkozatot nem lehet úgy értelmezni, hogy valamennyi műtárgy vonatkozásában elfogadta gróf személy1 az alperes határozatlan idejű letéti jogviszony létrehozására vonatkozó ajánlatát, mivel ilyen nyilatkozatot a levél nem tartalmaz, ez a kiterjesztő értelmezés a Ptk. 208. § (1) bekezdésébe ütközik. gróf személy1 válasza kizárólag a Szent János táblaképre korlátozódott és arra is csak abban a körben, hogy az alperes az őrzés ideje alatt – ami a beavatkozó értelmezése szerint 1920 tavaszáig – kiállíthatja a műtárgyat. Az alperes 1920. január 19-i válasza is csupán ebben a körben tartalmaz nyilatkozatot, ezért a levélváltások nem a letéti jogviszony részleteinek a kidolgozására, hanem a Szent János táblakép kiállítására vonatkoztak.

[197] A beavatkozó ezt követően részletesen elemezte, hogy ha a letéti jogviszony létre is jött a felek között, az időközben megszűnt. Elsőként az 1920. május 31-i időpontot jelölte meg a letéti jogviszony megszűnésének időpontjaként.

[198] A Ptk. 208. § (1) bekezdésére figyelemmel a szerződési akaratot úgy kellett érteni, hogy a határozott idejű szerződés véghatáridején belül, 1920 tavaszának végéig is bármikor elviheti gróf személy1 a műtárgyakat, figyelemmel az Mtj. 1339. §-ára is, amely a korabeli szokásjogot foglalta össze. Ha a határozott idejű letéti szerződés megszűnését követően a letevő nem szállítja el a dolgot, attól a jogviszony nem válik határozatlan időtartamúvá. A jogalkotó ugyanis – pl. a bérleti jogviszony esetében – a Ptk. 431. § (2) bekezdésében kifejezetten rendelkezett a határozott idejű jogviszony határozatlan idejűvé válásáról.

[199] Önmagában az a tény, hogy a letéti jogviszony megszűnését követően a jogalap nélküli birtokos úgy járt el, mintha letéteményes lenne, még nem hozza létre a szerződést. Egyebekben a tvr. 4. § szerint kizárólag írásban lehetett múzeumi letételre vonatkozó szerződést kötni, és azt is csak határozott időre. Ezért a felek ráutaló magatartással nem módosíthatták a határozott idejű jogviszonyt határozatlan idejűre. Amennyiben ez az érvelés alaptalan lenne és mégis határozatlan idejűnek kellene tekinteni az 1920-ban létrejött jogviszonyt, úgy vizsgálni kellett volna azt, hogy a felek milyen bontó feltételt határoztak meg a jogviszonyra.

[200] A beavatkozó álláspontja szerint gróf személy1-nek személy3-hoz, az alperes igazgatójához címzett 1932. november 7-én kelt levele a vagyontárgyak legközelebbi időben történő elszállíttatására vonatkozó intézkedést tartalmaz. Megállapítható ezért, hogy a letéti jogviszony megszűnt, annak ellenére is, hogy a letevő az elszállításról tényszerűen nem intézkedett. A Ptk. 466. §-ából következően ugyanis az elszállítási kötelezettség a letevőt terhelte, amelynek gróf személy1 a táblaképek vonatkozásában nem tett eleget. A feltételezett letéti jogviszony azonban az elszállítás szándékáról szóló közlés hatályosulásával ettől függetlenül megszűnt.

[201] Álláspontja szerint a Ptké. 81. §-ára figyelemmel felelős őrzés helyett a jogalap nélküli birtoklás szabályai irányadóak a vissza nem vett letét tárgyaira, ezért nemcsak akkor lett volna helye 1934-ben a letett tárgyak kiadását kérni, ha a letéti jogviszony változatlanul fennáll, hiszen a Ptk. 193. § (1) bekezdése értelmében a jogalap nélküli birtokos is köteles a dolog kiadására. Az a tény, hogy a Ptk. 4. § (2) bekezdésének megfelelően a jóhiszemű

joggyakorlás körében, jogalap nélküli birtokosként az alperes engedélyt kért gróf személylétől a Szent János táblakép fényképezésére, nem bizonyítja a letéti jogviszony fennálltát.

[202] A bíróság feltételezésekkel egészítette ki a tényállást és azokból vont le téves következtetést.

[203] A beavatkozó kifejtette azt is, hogy ha a letéti szerződést mégis létrejöttek és fennállónak kellene tekinteni, úgy az 1934. november 12-én mindhárom táblakép vonatkozásában megszűnt. Az alperes F/16. szám alatt csatolt levele alapján arra mutatott rá, hogy a szóbeli üzenettel közölt felmondási nyilatkozat legkésőbb 1934. november 12-én hatályosult, az addig esetlegesen fennállt letéti szerződés valamennyi műtárgyra vonatkozóan megszűnt. A felmondás hatályosulását az alperes azon nyilatkozata is alátámasztja, amely szerint a tárgyakat visszaszolgáltatják a letevőknek.

[204] A beavatkozó valamennyi táblakép esetében elemezte a jogviszony megszűnését. Kifejtette, hogy gróf személylét és az alperes között a Szent János kép vonatkozásában nem jött létre olyan letéti szerződés, amely a tv. 4. §-ában foglalt előírásoknak megfelel. Ha a Ptk. szabályai szerint kellene vizsgálni a jogviszonyt, úgy az alperes 1934. november 12-én kelt levelének van jelentősége. Az elsőfokú bíróság nem adta azonban indokát annak, hogy míg gróf személylét 1919. október 26-i letéti szerződésre vonatkozó ajánlatánál figyelembe vette az ajánlat határozott idejét („jövő tavaszig”), addig az alperes felmondási nyilatkozat módosítására irányuló ajánlattételnek nem tekinthető nyilatkozata értékelésénél miért hagyta figyelmen kívül a tavaszi hónapot, mint véghatáridő megjelölését. Semmilyen nyilatkozat nem áll rendelkezésre az ajánlattól eltérő tartalmú, tehát új ajánlatnak minősülő elfogadásáról, ezért a határozatlan idejű letéti jogviszony létrehozása a felek nyilatkozataiból nem vezethető le, és az elsőfokú ítélet sérti a Ptk. 213. § (1) bekezdését.

[205] Érvelése szerint, ha az alperes 1934. november 12-én kelt levelét új letéti jogviszony létrehozására irányuló ajánlatnak kellene tekinteni, úgy a letét csak határozott időre, 1935. május 31-ig jött létre, feltéve, hogy gróf személylét az ajánlatot legalább ráutaló magatartással elfogadta. Ezen a tényen – a Ptk. 466. § (1) bekezdésében írtakra figyelemmel – nem változtat az sem, hogy gróf személylét 1935 januárjában bekövetkezett halálára tekintettel a Szent János táblakép elviteléről sem ő, sem a műtárgy felett rendelkezni jogosult nem gondoskodott, tekintettel a Ptk. 466. § (2) bekezdésére. Önmagában az, hogy harmadik személyeknek az alperes letétnek nevezte a jogalap nélküli birtoklást, nem támasztja alá határozatlan idejű letéti jogviszony fennálltát.

[206] Az elsőfokú bíróság azon megállapítása, miszerint az alperes további őrzésre irányuló ajánlatát a letevő nyilvánvalóan elfogadta, kizárólag feltételezés. Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül mérlegelte és tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a letevő a műtárgyak visszavételére vonatkozó egyoldalú nyilatkozatát úgy módosította, hogy a visszavétel a Szent János táblaképre nem terjed ki {elsőfokú ítélet indokolás [324] bekezdés}.

[207] Álláspontja szerint a Szent János táblaképre utaló nyilatkozat nem értelmezhető kiterjesztően, a Maria Gravidá és a Szent Katalin táblaképekre vonatkozóan is. Ezért az elsőfokú döntés a Ptk. 208. § (1) bekezdését sérti. Az elsőfokú bíróság az ítélet indokolás [329], [330] bekezdésében olyan valószínűséget fogadott el tényként, amely a logika szabályaival is ellentétben áll. Az, hogy az átvételi elismervények a Mária képeket nem tüntették fel, azt támasztja alá, hogy nem gróf személylét volt jogosult a műtárgyak felett rendelkezni.

[208] Kiemelte az átvételi elismervényt előkészítő, 1934. november 27-én kelt belső feljegyzést, melynek tárgya egyértelműen bizonyítja, hogy kizárólag a Szent János táblaképekre vonatkozott az új letéti szerződés létrehozására irányuló akarat. A bizonyítékok

nem támasztják alá azt, hogy a Maria Gravida és Szent Katalin táblakép határozatlan idejű letétként volt, illetve van az alperes birtokában.

[209] A beavatkozó fellebbezésében állította a letéti szerződés 1947. október 14-ével való megszűntét. Kiemelte, hogy gróf személy1 halálát követően csak az alperesnek van arra vonatkozó bizonyítéka, hogy letétként kezelik a festményeket. A felperesek jogelődjének részéről nem született a letéti jogviszony fenntartására kifejezett jognyilatkozat, illetve aki nyilatkozott (ügyvéd, hercegi ág képviselője), azt a bíróság nem tekintette letevőnek vagy a letevő képviselőjének.

[210] Érvelése szerint a Szent János táblakép 1947. októberi visszakövetelése körében is tévesen értékelte az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat, azok alapján ugyanis azt a következtetést kellett volna levonnia, hogy a Szent János táblakép nagyobb valószínűség szerint hitbizományi kötöttség alatt áll. Ebben az esetben pedig azt kellett volna vizsgálnia, hogy a táblakép visszaadására irányuló 1947. októberi igény a hitbizományi birtokostól származott-e. A felperesek azonban nem jogutódjai a hitbizományi birtokosnak. Ha az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Szent János táblakép hitbizományi kötöttség alatt állt, úgy a keresetet el kellett volna utasítani a hitbizományok megszüntetéséről szóló 1949. évi VII. törvénycikkre figyelemmel.

[211] A beavatkozó fellebbezésében kitért a tulajdonjoggal való felhagyás tárgyára is. Előadása szerint az elsődleges védekezése az volt, hogy a felperesek nem jogutódai a letevőnek, illetve a letevő nem volt tulajdonos. Ha megállapítható, hogy gróf személy1 a táblaképek tulajdonosa volt és azokon tulajdont szerzett, csak abban az esetben hivatkozik arra, hogy gróf személy23, illetve örökösei a tulajdonjogukkal felhagytak.

[212] A Ptk. 112. § (1) és (2) bekezdését idézve hangsúlyozta, hogy a jogszabály nem támaszt alakszerű követelményt arra vonatkozóan, hogy a tulajdonjoggal felhagyás milyen módon történhet, tehát az akár ráutaló magatartással is megvalósulhat. Érvelése szerint az a tény, hogy a felperesek, illetve megnevezett jogelődek 80 éven át nem gyakorolták a feltételezett tulajdonjoguk egyetlen részjogosítványát sem, a tulajdonjoggal történt felhagyást jelenti.

[213] Kitért arra is, hogy a Szent Katalin és a Maria Gravida táblaképeket utóljára az alperes által 1919 novemberében megküldött jegyzőkönyv mellékletében nevesítették. Ezt követően kifejezetten a felek közötti egyetlen levélváltásban sem szerepeltek.

[214] A beavatkozó állította a tvr. 6. §-a alapján alkalmazandó 4. §-a miatti megszűnést. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság e körben is téves jogszabályértelmezéssel jutott arra a következtetésre, hogy bár határozatlan időre a felek nem köthettek szerződést, és ezért a határozatlan időre szóló kikötés érvénytelen, mivel azonban a jogszabály alapján egyértelműen nem állapítható meg a határozott időtartam, így a határozatlan időre szóló kikötés mégis érvényes. A diszpozitivitás elve szerint a jogszabályból kizárólag az a következtetés vonható le, hogy a felek kifejezett konszenzusa és harmadik személy jóváhagyása hiányában a letéti szerződés öt éves határozott időtartamának leteltével, 1959. május 12-én megszűnt.

[215] A tvr. 4. § (2) bekezdése szerint a szerződésben az őrzésre átadott tárgyakat egyedileg meg kell határozni. Jelen esetben ez elmaradt, ezért, ha a határozatlan időre vonatkozó kikötés orvosolható lenne, úgy azt kellene megállapítani, hogy a letét tárgyainak jogszabály szerint kötelező egyedi meghatározása hiányában a letéti szerződés ez okból is érvénytelen, ezért a Ptk. 238. § c) pontja nem alkalmazható.

[216] Előadása szerint az adott esetben nem volt szükség arra, hogy a nem orvosolható érvénytelenség jogkövetkezményét a jogalkotó a tvr.-ben rögzítse, mert az erre vonatkozó szabályokat más jogszabály (az Mtj. 1020. §-a, illetve a Ptk. 238. §-a) már tartalmazta.

[217] A beavatkozó azt állította, hogy a letéti szerződés a táblaképek államosításával megszűnt. Érvelése szerint a tvr. megalkotásának célja az volt, hogy a múzeumok birtokában lévő valamennyi műtárgy jogi sorsát, a birtoklás jogcímét egyértelműen rendezze, függetlenül attól, hogy mikor, milyen körülmények között, milyen aktussal kerültek a múzeumba.

[218] Jelentősége van annak, hogy gróf személy1 milyen jogcímen volt a táblaképek birtokában 1919-ben. 1954-ben az alperes rendelkezésére álló dokumentumok szerint nemcsak a tulajdonosi minőség, hanem a birtoklás jogcíme is bizonytalan volt (pl. hitbizományi birtokos, alapítványi gondnok – Mtj. 445. §). Abból, hogy fizikailag gróf személy1 birtokában voltak a táblaképek, a korabeli jogszabályok alapján nem következett, hogy jogilag is birtokosa volt azoknak. Az alperes előtt 1954-ben nem volt ismert sem a tulajdonos, sem a birtokos személye, ezért a tvr. 9. §-át kellett alkalmazni. Azt sem lehet azonban figyelmen kívül hagyni, hogy a táblaképeket érintő közgyűjteményekben őrzött, vitatott tulajdonú kulturális javak visszaadása iránti eljárásokban sem sikerült kétséget kizáróan megállapítani, hogy az államosítást megelőzően ki volt a táblaképek tulajdonosa. Jelenleg is több eljárás van folyamatban Magyarországon és külföldön is.

[219] A történelmi körülmények hangsúlyozásával azt emelte ki, hogy az alperestől nem volt elvárható, hogy 1954-ben az akkori társadalmi, politikai viszonyok között annál alaposabb vizsgálatot folytassanak le, mint amelyet a rendelkezésre álló dokumentumok alapján meg tudtak tenni.

[220] Érvelt azzal is, hogy ha gróf személy23-at tulajdonosnak vagy birtokosnak kellett volna tekinteni, 1954-ben az alperes alappal állapíthatta volna meg azt, hogy gróf személy23 a visszatérés szándéka nélkül, végleges külföldi letelepedés céljából hagyta el az országot. Ezt bizonyítja a felperesek által csatolt 1966-ból származó közös végrendelet is.

[221] A beavatkozó fellebbezésében változatlanul állította, hogy 1970. május 1-jén az elbirtoklással tulajdont szerzett, az elbirtokláshoz szükséges objektív és szubjektív feltételek is teljesültek, és ekkor a Ptké. 80. §-a szerint alkalmazandó Ptk. 121. § (1) bekezdésében meghatározott elbirtoklási idő is eltelt.

[222] A beavatkozó a másodlagos fellebbezési kérelmében az ügy érdemére kiható egyéb szabálysértéseket elemezte. Elsőként kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság tényként állapított meg bizonytalan, a felperesektől származó állításokat, és a bizonyítékokat tévesen értékelte. Következtetései okszerűtlenek. Hiányolta annak tényként való megállapítását, hogy a Szent János táblakép 1951-től az alperes leltárában szerepel. A leltárba vétel tényét az elsőfokú bíróság csak a Maria Gravidá és a Szent Katalin táblaképek esetében rögzítette {elsőfokú ítélet [40] bekezdés}.

[223] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság tényként csak azt állapította meg, hogy az I. és III. rendű felperesek személy12 örökösei, a II. rendű felperes esetében ilyen tény nem rögzített {[46] bekezdés}. Érvelése szerint az elsőfokú ítélet nem felel meg a Pp. 346. § (5) bekezdésében foglaltaknak sem, az elsőfokú bíróság ugyanis számos bizonyíték értékelésével adós maradt. Nem indokolta, hogy az alperes, valamint személy7 és személy8 között 2016-ban létrejött letéti szerződés miért nem befolyásolhatta a kereset megítélését. {elsőfokú ítélet [42] bekezdés}. Azt sem indokolta, hogy a 2017 óta a felperesek és a név1-család hercegi ága, illetve a név1 Alapítvány között a Szent János táblakép tulajdonjoga iránt folyamatban lévő per tényéből milyen következtetéseket vont le, vagy annak vizsgálatát miért mellőzte {elsőfokú ítélet [43] bekezdés}. Azt sem indokolta az elsőfokú bíróság, hogy miért tartotta a végrendeletekben, megállapodásokban magyar jogokként hivatkozott jogok közé tartozónak a táblaképekre vonatkozó letéti szerződésből származó letevői jogokat.

[224] A bizonyítékok értékelése során az elsőfokú bíróság nem tartotta szem előtt a közvetett bizonyítékok értékelésére vonatkozó elvárásokat (BH2022. 11.301.). A szabad

mérlegelés nem vezethet ahhoz, hogy a bíróság kiválaszt egy lehetséges elméletet (jelen ügyben azt, hogy gróf személy1, mint „magánszemély” letevő, az alperes, mint letéteményes között 1920. január 19-én határozott idejű letéti szerződés jött létre a táblaképek vonatkozásában és e körben gróf személy1 jogutódjai a felperesek), és a bizonyítékok közül csak azokat tartja elfogadhatónak, amelyek ezt az elméletet alátámasztják.

[225] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság túlterjeszkedett az érdemi döntés korlátain. Többször hangsúlyozta ugyan, hogy a táblaképek tulajdonjogát illetően nem foglalt állást, ítélete következményeként azonban mégis azt állapította meg, hogy a felpereseket rendelkezési jog illeti meg a táblaképek felett annak ellenére, hogy nem bizonyítottak olyan jogcímet, amely erre feljogosítaná őket.

[226] Eljárási szabálysértésnek tartotta azt is, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítási érdek ellenére fogadott el valónak a felperesek részéről állításokat. E körben a Pp. 265. § (1) bekezdésének sérelmét állította. Kiemelte, hogy a bíróság feladata a bizonyítási teherrel összefüggő kötelező előzetes tájékoztatás akkor is, ha a félnek jogi képviselője van. Jelen esetben a felpereseknek azt kellett bizonyítaniuk, hogy a letéti szerződés létrejött, jelenleg is hatályos, és ők a letevő jogutódai.

[227] A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az alperes másodfokú perköltségben marasztalását kérték.

[228] A fellebbezések tartalma, a Pp. 369. § (3) bekezdés a) pontja és a Kúria Új Pp. Konzultációs Testületének 20. állásfoglalása alapján azt hangsúlyozták, hogy az alperes és a beavatkozó általános állításai és a kifogásolt bizonyítási eredmény pontos megjelölésének elmulasztása nem vezethet ahhoz, hogy a másodfokú bíróság köteles legyen minden ítéletbeli ténymegállapítást megvizsgálni. Az ilyen jogorvoslat nemcsak jogszabálysértő, hanem a másodfokú bíróságok túlterhelését is eredményezné.

[229] A fellebbezésekben minden egyes sérelmezett okszerűtlen bizonyítási eredménynél meg kellett volna jelölni a kifogásolt ténymegállapítást, a bizonyítéko(ka)t, amelyekre az elsőfokú bíróság e ténymegállapítást alapozza; elő kellett volna adnia az okszerű(bb)nek vélt, pótlólag megállapítandó bizonyítási eredményt; valamint az elsőfokon rendelkezésre álló bizonyítékokat, és azt az okot, hogy azok miért teszik az ítéletbeli ténymegállapításoknál okszerűbbé a „pótmegállapítást”; valamint a pótmegállapítás jogi relevanciáját az ügy elbírálásával kapcsolatban. Erre azonban nem került sor.

[230] A fellebbező feleknek pontosan utalniuk kellett volna arra, hogy a megállapított tényállást mely részben tartják okszerűtlennek vagy iratellenesnek, és azt milyen módon lehet orvosolni. A fellebbezés nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna (BH2013. 5.119). A hiányos indokolás kizárja, hogy a felperesek érdemben reagáljanak a fellebbezésre. Ezért a fellebbezések azon részei, amelyek csak általánosságban kifogásolják a hátrányos bizonyítási eredményt, illetve amelyekben az alperes és a beavatkozó a jogi érveit nem megállapított tényekre alapítja, a felperesek szerint hatálytalanok.

[231] Az elsőfokú bíróság kötelmi jogi felfogása megalapozott. Egyértelműen megállapította, hogy azon túl, hogy gróf személy1 soha nem állította, hogy a táblaképek tekintetében bárkinek a képviseletében jár el, egyetlen rendelkezésre álló bizonyíték sem alkalmas e látszat keltésére. Az alperesben sem merült fel kétely azzal kapcsolatban, hogy a letevő gróf személy1 „magánszemély”. Jogilag közömbös, hogy gróf személy1 milyen jogcímen birtokolta a táblaképeket. A letéti szerződéssel új jogcím keletkezett, amely a jelen eljárás kizárólagos tárgya. Az előző birtoklási címek (különösen gróf személy1 tulajdonjoga) figyelmen kívül hagyhatóak.

[232] A letéti szerződéssel (1920. január 19.) kapcsolatos szerződési időtartam sem olyan lényeges kérdés, amelyben a feleknek külön meg kellett volna állapodniuk. Ezért 1920-ban a peres feleknek sem kellett megállapodniuk az időtartammal kapcsolatban annak érdekében, hogy érvényes, határozatlan időre szóló legyen a letéti szerződés.

[233] A letéti szerződés visszakövetelés miatti megszűnésének kizártsága körében a felperesek a fellebbezések vonatkozó részeit és az elsőfokú ítélet indokolásának erre vonatkozó indokait ismertették, osztva az elsőfokú bíróság által leírtakat.

[234] Kifejtették, hogy megalapozatlan a beavatkozó arra vonatkozó érvelése, hogy a letéti szerződés 1920-ban megszűnt. Az elsőfokú bíróság az ítéletben teljeskörűen bemutatta a megalapozatlanság okait. A perrel érintett letéti szerződés szerződő felei kifejezetten egyetértettek abban, hogy az határozatlan idejű legyen.

[235] Az 1932-es, 1934-es eseményekkel kapcsolatban az elsőfokú bíróság azt a ténymegállapítást tette, hogy gróf személyl 1934 novemberében nem akarta visszakapni a táblaképeket, azaz, nem kívánta tekintetükben a letéti szerződés megszűnését. Az ezzel összefüggő ténymegállapítást az alperes és a beavatkozó érdemben nem támadta. A jogi érvelésüket pedig az elsőfokú bíróság által meg nem állapított tényekre alapozták, egy másik történeti tényállásból indultak ki. Iratellenes állítás, hogy a letéti szerződés legkésőbb 1935. május 31-én megszűnt, mert az alperes az idevágó levélben azt kéri gróf személyl-től, hogy a Szent János táblaképet „legalább a tavaszi hónapokig” hagyja nála.

[236] Az alperes és a beavatkozó nem bizonyította a letéti szerződés megszűnését.

[237] Figyelemmel kell lenni a V.K.M. rendelet első és második mondatára, valamint a múzeum-, könyvtár- és levéltárügy némely kérdéseinek rendezéseiről szóló 1929. évi 11. törvénycikk 6. §-ára. Abból, hogy a szerződő felek 1934-ben a táblaképek sorsáról hallgattak, nem vonható le semmiféle (jog-) következtetés.

[238] Kiemelték, hogy az alperes fellebbezésének [38] bekezdés első mondata szerint 1947-ben a „Szent János” táblaképet „a név1 család grófi ága kérte visszaadni”. Ez jogilag azért is téves, mert a „név1 család grófi ága” nem jogképes. Megjegyezték, hogy az alperes jogi relevanciát tulajdonít annak, hogy 1947-ben a grófi ág cselekedett, amely 1935 óta a (családi) alapítvány(ok) gondnoka, és nem az akkori herceg.

[239] Ezzel az alperes elismerte, hogy gróf személyl 1920-ban magánszemélyként, a saját nevében – azaz nem egy alapítvány képviselőjeként – helyezte a táblaképeket letétbe. Mivel a beavatkozó is értelemszerűen így érvel, ezen okfejtés vele szemben is helytálló.

[240] Az elbirtoklásra hivatkozás körében a felperesek azt emelték ki, hogy az alperes és a beavatkozó e körben érdemben nem támadta meg az elsőfokú ítélet ténymegállapításait okszerűtlen bizonyítási eredmény címén. A jogi érvelést itt sem az elsőfokú bíróság által megállapított tényekre alapozták, hanem egy másik történeti tényállásból indultak ki. Az okiratok tartalma nem bizonyítja, hogy a beavatkozó kifejezetten sajátjaként tekintett a táblaképekre.

[241] Köztudomású tény, hogy a táblaképek lefoglalása erőszakkal történt. Az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1920. évi I. törvénycikk érvénytelennek minősítette a Tanácsköztársaság valamennyi rendelkezését és határozatát. Így az erőszakkal történt lefoglalás – jogalap híján – jogellenesen történt. Ezért – figyelemmel az alperes érvelésére, valamint a Ptk. 121. § (2) bekezdésére – kizárt a táblaképek elbirtoklása. A máig hatályos V.K.M. rendelet (1) bekezdése alapján köteles az alperes a táblaképeket gróf személyl-nek (vagy jogutódjainak) visszaadni.

[242] Az 1929. évi 11. törvénycikk 2. § (2) bekezdése értelmében egy műkincset csak a tulajdonosának beleegyezésével lehet jogszerűen egy közgyűjtemény törzsléltárába felvenni. Sem gróf személy1, sem jogutódja nem járultak hozzá, hogy az alperes a táblaképeket törzsléltározza. Az elbirtoklás erre tekintettel kizárt.

[243] Hivatkoztak személy19 jogászprofesszor véleményében foglaltakra. Kiemelték, hogy 1967. december 31-ig kizárható a táblaképek elbirtoklásának kezdete, tekintettel arra, hogy azok a Ptk. 169. § (1) bekezdés c) pontja szerint az alperes léltározása miatt forgalomképtelennek minősülnek. A jogszabály 1967. december 31-ig volt hatályban.

[244] Az alperes 2016. április 14-én a Szent János táblakép vonatkozásában harmadik személyekkel letéti szerződést kötött, így kizárt, hogy 2016. április 14-ig a táblaképeket sajátjaként birtokolta volna.

[245] A beavatkozó azon hivatkozása vonatkozásában, hogy a felperesek a tulajdonlással felhagytak, azt adták elő, hogy a szerződő fél nem köteles a szerződésből fakadó jogait csak azért gyakorolni, hogy a szerződés ne szűnjön meg. Egy letéti szerződés megléte kifejezetten kizárja nemcsak az elbirtoklást, de a derelictiót is. Utaltak az elbirtoklás körében már kifejtettekre.

[246] Az öröklési lánc vonatkozásában is azzal érveltek, hogy az alperes és a beavatkozó a bizonyítékértékelés okszerűtlenségét nem állították, jogi érvelésüket pedig nem az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapították. Az öröklési láncot nemcsak végrendeletekkel és hagyatékátadó végzésekkel igazolták, hanem azzal is, hogy Budapest Főváros Kárrendezési Hivatala 1993-ban személy12-t, mint gróf személy23 fiát és örökösét, a település4-i ingatlanok államosításáért kárpótlásban részesítette. Ugyanez vonatkozik a település7-i (település7-i, Ausztria) ingatlanra is. Feltéve, de meg nem engedve, hogy személy28, személy29 vagy személy30 gróf személy23 utóörökösének tekintendők, arra vonatkozó igazolás nélkül, hogy idevágó jogait az elmúlt 88 évben sikeresen érvényesítették volna, nem lehet szó utóöröklésről.

[247] Hivatkoztak arra is, hogy ha a beavatkozó a táblaképek tulajdonosa is lenne, pervesztessége esetén tulajdoni pert indíthat a felperesekkel szemben. Ezért nem önálló, hanem függő beavatkozó a Pp. 44. § (5) bekezdése szerint. Mivel az alperes kifejezetten elismerte a felperesek teljes öröklési láncát, de a beavatkozó a fellebbezésében ezt támadja, perccselekményeik között fennáll egy ellentét, ami a Pp. 44. § (5) bekezdése alapján a beavatkozó cselekményének hatálytalanságát eredményezi. Ezért sem vehető figyelembe a beavatkozó öröklési láncsal kapcsolatos érvelése.

[248] A felperesek szerint az elsőfokú bíróság jogfelfogása az államosítás kizártságát illetően megalapozott. A tvr. célja nem maga az államosítás volt. Az alperes is elismeri, hogy az 1948 és 1953 közötti önkényuralmi „kitelepitések okozta múzeumi műtárgybeáramlásokat” kívánták rendezni. Ez abból is látszik, hogy csupán a tvr. 9. §-a írja elő a műtárgyak államosítását. A tvr. szabályait a magánjog rendelkezései alapján és elsősorban úgy kell értelmezni, mintha a jogalkotó – közhatalom biztosítása nélkül – a miniszternek és az illetékes múzeumoknak egy utasítást adott volna, amely (a 9. § rendelkezéseitől eltekintve) közvetlenül harmadik személyt nem érint.

[249] Kiemelték, hogy tvr. mindazokban az értelmezéseiben alkotmányos, amelyek az adott ügyben megállapított alaptörvényi követelményeknek megfelelnek; a normákat az Alaptörvénnyel, preambulumaival (és belőlük kifolyólag a tvr. célkitűzésével) összhangban, a józan észnek, a közjónak, valamint erkölcsös és gazdaságos céloknak megfelelően kell értelmezni.

[250] A tvr. 4. és 6. §-ainak helyes alkalmazása körében azt fejtették ki, hogy a tvr. 7. § (1) bekezdésből egyértelműen kiderül, hogy az alperesnek kötelessége volt kapcsolatba lépni

a műtárgyak addigi letevőivel, hogy módosítsák a meglévő letéti szerződést. Amennyiben ezt a kötelezettséget megszegte, a Ptk. 4. § (3) bekezdése értelmében nem érvelhet azzal, hogy megszűnt a szerződés és ennek következtében elbirtokolta az érintett műtárgyakat. Ebből következik, hogy 1954. május 12-e után az állam teljes tétlensége nem vezethet egyoldalúan oda, hogy a letéti szerződés megszűnjön, és emiatt önkényesen elbirtokolhassa a táblaképeket.

[251] Egy szerződési rendelkezés hatálytalanságához előadottakra azt kell vizsgálni, hogy mi volt a jogalkotói szándék a tvr. 4. §-ával, azaz, hogy a letéti szerződések legalább öt éves időtartamúak legyenek. Az alapjogokkal összhangban levő értelmezés és a tvr. 7. §-a alapján letéti szerződések megkötésére szolgáló nyomtatványok figyelembevételével életszerű feltételezni, hogy a jogalkotó az ötéves minimum időtartammal elsősorban tervezési biztonságot kívánt létrehozni a műkincsek őrzése, tárolása és kiállítása kapcsán. Ezen kívül időt akart nyerni, hogy szükség esetén – a következő öt évben – a szóban forgó műkincseket védetté nyilváníthassa, illetve anyagi forrásokat teremthessen a műkincsek tulajdonosától történő megvásárlásra.

[252] Kiemelték, hogy 1947. október 14-e és 2016. január 18-a között az alperes az illetékes miniszter közhatalmi intézkedése alapján amúgy sem lett volna jogosult a Szent János táblakép kiadására.

[253] A tvr. 5. § (2) bekezdése nem határozott meg maximális szerződési időtartamot. Amennyiben helytálló a beavatkozó érvelése, miszerint a tvr. 4. § (1) bekezdése által előírt minimum ötéves szerződési időtartam egyúttal maximum ötéves időtartamot is jelent, és ennek következtében a letéti szerződés 1959. május 12-én megszűnt, akkor is téves a megjelölt megszűnési dátum, mivel a tvr. 7. § (1) bekezdése alapján a feleknek 1954. augusztus 31-ig mindenképpen lett volna idejük egy módosított letéti szerződés megkötésére.

[254] Az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy 1920-ban a letéti szerződés írásban jött létre, a beavatkozó érdemben nem támadta meg okszerűtlen bizonyítási eredmény címén. Ezért nem alapos az az érvelése, hogy a peres felek a letéti szerződésben nem határozták meg a letét tárgyait és azt nem írásban kötötték.

[255] Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság a tvr. 9. § (1) bekezdését és 11. §-át is megalapozottan alkalmazta.

[256] Felhívták a figyelmet arra, hogy nem a végleges külföldi letelepedés alapozza meg az államosítást, hanem a tvr. 9. § (1) bekezdése alapján legfeljebb a „engedély nélkül külföldre távozás”. Utóbbi nem áll fenn, a beavatkozó pedig a fellebbezésében teljes mértékben mellőzte az erre irányuló érvelést. Azzal, hogy a beavatkozó jelentőséget tulajdonít annak, hogy gróf személy²³ végleges külföldi letelepedés céljából hagyta el az országot, elismeri őt gróf személy¹ örököséként. Érthetetlennek tartották a beavatkozó közigazgatási eljárásokkal kapcsolatos érvelését is.

[257] Álláspontjuk szerint az elsőfokú ítélet indokolásának [46] bekezdése elírás folytán nem tartalmazza, hogy a II. rendű felperes is örökös személy¹²-nek. Az okiratok tartalma alapján ugyanis ez egyértelműen megállapítható. Kérték e körben az elsőfokú ítélet kijavítását.

[258] A fellebbezések alaposak.

[259] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt fellebbezéssel nem érintett rendelkezése, ezért azt a másodfokú bíróság teljes terjedelmében, a Pp. 370. § (1) bekezdésének megfelelően, a fellebbezési kérelmek és fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül. A fellebbezések elbírálására a Pp. 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson került sor.

[260] A Fővárosi Ítéltábla a beavatkozó fellebbezési kérelmében foglaltakra tekintettel megváltoztatta a fellebbezési kérelmek vizsgálatának sorrendjét, mivel azokat a beavatkozó

esetlegesen terjesztette elő, így az elbírálás kért sorrendje a másodfokú bíróságot – a Pp. 233. § (1) bekezdésére is figyelemmel – nem kötötte.

[261] A beavatkozó másodlagos kérelmében az ügy érdemét érintő, lényeges eljárási szabálysértést állított a Pp. 369. § (1) bekezdésére hivatkozással, így a Fővárosi Ítéltábla elsőként vizsgálta, hogy emiatt helye van-e az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének.

[262] Eljárási szabálysértésként jelölte meg a beavatkozó a Pp. 273. § (1) bekezdésének, a 279. § (1) bekezdésének, a 342. § (1) és (3) bekezdéseinek és a 346. § (5) bekezdésének sérelmét. A fellebbező álláspontja szerint a tényállás téves megállapítása, a kereseti kérelmen való túlterjeszkedés és a bizonyítási eljárás lefolytatásának hiánya az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak olyan megsértését jelenti, ami az ügy érdemi eldöntésére kihatott. Állította a bizonyítékok értékelésének okszerűtlenségét, a szabad mérlegelés súlyos hibáját is.

[263] A másodfokú bíróság megállapítása szerint a tényállás bizonyos részleteinek esetleges téves megállapítása a másodfokú eljárásban orvosolható, a bizonyítási eljárás kiegészítésre nem szorul, az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmen nem terjeszkedett túl, ennek alapján a hatályon kívül helyezésnek nincs helye. A jogorvoslati kérelem ezt meghaladóan – a bizonyítékok értékelésének okszerűtlenségére hivatkozással – alapvetően a bíróság jogkérdésben való állásfoglalását támadta, amely érv az érdemi döntés anyagi jogi felülbírálata során értékelendő [Pp. 369. § (3) bekezdés c) pont].

[264] A fellebbező fél nem jelölt meg további, és a másodfokú bíróság sem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amely az elsőfokú ítélet Pp. 380. §-a szerinti kötelező, vagy a Pp. 381. §-ában írt mérlegelhető hatályon kívül helyezését megalapozhatta volna. Mindezek alapján az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését célzó fellebbezési kérelem alaptalan.

[265] Az alperes fellebbezése és a beavatkozó elsődleges fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet anyagi jogi felülbírálatát célozta, az alperes azt a Pp. 369. § (1) bekezdés a) és c) pontjaiban, a beavatkozó a Pp. 369. § (3) bekezdés a), b), c) és e) pontjában foglaltak alapján kérte.

[266] A fellebbezők – a felperesek érvelésével ellentétben – határozottan megjelölték, hogy a megállapított tényállást mely részben tartják okszerűtlennek vagy iratellenesnek, és azt milyen módon lehet orvosolni. A fellebbezések a felperesek által állított tartalmi hiányosságban nem szenvednek, érdemi elbírálásuknak akadálya nincs.

[267] A felperesek perbeli igényüket nem tulajdonjoguk, hanem annak alapján érvényesítették, hogy – álláspontjuk szerint – jogelődjük, gróf személy1 a perben megjelölt képek vonatkozásában 1920. január 19-én letéti szerződést kötött az Országos Magyar Szépművészeti Múzeummal, amely letéti szerződés jelenleg is hatályos. gróf személy1-nek a – kötelmi jogviszonyaiban – az általuk bemutatott öröklési lánc alapján ők a jogutódjai, így igényt tarthatnak a letéti szerződésből fakadó, a festmények állapotára vonatkozó tájékoztatási kötelezettség teljesítésére az alperes részéről.

[268] A fellebbezési kérelmekben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltak alapján a jogvita keretei között elsőként arról kellett állást foglalni, hogy a perbeli táblaképek vonatkozásában letéti szerződés létrejött-e, és amennyiben igen, kik között, milyen tartalommal, mely képek vonatkozásában; továbbá ha létrejött, a felperesek a letéti szerződés vonatkozásában a letevő jogutódjainak tekintendők-e.

[269] Az ezekre adott igenlő válasz esetében lehetett volna vizsgálni, hogy a letéti szerződés megszűnt-e, ha igen, mikor, milyen aktussal; a képeken az állam a megjelölt jogcímeken szerzett-e tulajdont; amennyiben a letéti szerződés nem szűnt meg, az állam tulajdonszerzése sem állapítható meg, a felperesek részére a képek állapotával kapcsolatos – a Ptk. 466. § (2) bekezdésén alapuló – tájékoztatás megadására az alperes köteles-e.

[270] Az elsőfokú bíróság arra helyesen mutatott rá, hogy a felperesek a becsatolt okiratok tartalma alapján gróf személyl jogutódjai, az öröklési láncolat bemutatása alapján ezt –általánosságban – az alperes is elismerte (37.P.20.098/2021/33. számú tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldal). Fellebbezésében is vitatta azonban, hogy a táblaképek 1896-ban, 1912-ben vagy 1919-ben gróf személyl birtokában lettek volna, hogy gróf személyl, mint „magánszemély” letévő és közte, mint letéteményes között 1920. január 19-én határozatlan idejű letéti szerződés jött létre a perbeli műtárgyak vonatkozásában, továbbá, hogy a letéti szerződés körében gróf személyl letévő jogutódjai a felperesek. A beavatkozó fellebbezésben szintén vitássá tette, hogy gróf személyl és az alperes között a letét létrejött, továbbá vitatta, hogy a felperesek gróf személyl örökösei.

[271] A felperesek hivatkozásával ellentétben az alperes és a beavatkozó cselekményei a jogutódlás vitatása körében nem állnak egymással ellentétben, az ügy lényegét, a perben állított letéti szerződést illetően mindketten vitatták a felperesek jogutód minőségét, ezért a beavatkozó cselekménye (fellebbezési előadása) hatálytalannak nem tekinthető.

[272] Az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást az alkalmazandó anyagi jogról, a jogvita elbírálásánál a Ptk. XXXIX. fejezetében foglaltakat kellett alkalmazni.

[273] A Ptké. 1. §-a szerint a Ptk. 1960. május 1-jén lépett hatályba. A 75. § (1) bekezdése szerint a Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett jogviszonyokból eredő és jogerős határozattal még el nem bírált jogokra és kötelezettségekre is alkalmazni kellett a Ptk. rendelkezéseit. A letétre, az abból eredő jogokra és annak megszűnésére tehát a Ptk. 462-465. §-ait kell alkalmazni.

[274] Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy 1920. január 19-én a perbeli műtárgyak vonatkozásában letéti szerződés jött létre, azt az alperes és gróf személyl kötötték.

[275] A Ptk. nem határozza meg, hogy a szerződések megkötésekor mely kikötések minősülnek lényegesnek. A jogirodalom és a joggyakorlat egységesen tekinti lényeges kérdésnek a felek személyét, a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás meghatározását. A lényeges tartalom megállapításához az adott szerződéstípus fogalma adhat támpontot.

[276] A Ptk. 207. § (1) és (2) bekezdései, 208. § (1) bekezdése, 212. § (1) bekezdése, 213. § (1) és (2) bekezdése, 216. § (1) bekezdése, 462. § (1) bekezdése és 465. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást abban, hogy a letéti szerződés létrejöttéhez a feleknek a dolog őrzésében kell megállapodniuk, tehát abban, hogy a meghatározott ingó dolgokat a fél a másik fél őrzetébe adja, aki az őrzést vállalja.

[277] Ezzel egyezően foglalt állást a korabeli – alperes által hivatkozott – bírói gyakorlat is, mely szerint a szerződés akkor jön létre, ha a felek a szerződés lényegéhez tartozó összes pontokra nézve megegyeznek (m. kir. Kúria P.V.577/1917.). Később a m. kir. Kúria azt is kimondta, hogy a letéti szerződés – fogalmához képest – akkor jön létre, ha az egyik fél a másik féltől ingó dolgot azzal a kötelezettséggel vesz át, hogy azt letéteményesként megőrzi és annak idején a másik félnek visszaadja (m. kir. Kúria P.IV.189/1939.).

[278] A Maria Gravida és a Szent Katalin eljegyzése képeket a település4-i név1-féle kastélyból, a Keresztelő Szent János prédikációja festményt a település2-i püspöki várból a szocializáló bizottság tagjai az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumba szállíttatták – több más műtárggyal együtt – 1919. április 17-én és 18-án (A/26). Az elvitt műkincsekről jegyzőkönyvek készültek.

[279] A Tanácsköztársaság bukását követően a V.K.M. rendelet a volt tanácskormány azon rendelkezését, amellyel a magánosok tulajdonában volt műtárgyak egy részét köztulajdonba vette, hatályon kívül helyezte és elrendelte, hogy ezek a műtárgyak „az előbbi

volt tulajdonosaiknak” adassanak vissza. A rendelet alapján az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum igazgatósága értesítette gróf személy1-et, hogy a szocializált műtárgyait elszállíthatja.

[280] gróf személy1 az 1926. november 16-i levelében arra kérte az igazgatóságot, hogy a műtárgyakat a bizonytalan forgalmi viszonyokra tekintettel a következő év tavaszáig tartsa őrizetben, amikor is szándékában áll azokat elszállítani.

[281] A Fővárosi Ítéltábla hangsúlyozza, hogy a letéti szerződés lényege – a szerződéstípus fogalmából adódóan – a rábízott dolog időleges megőrzése. A letéti szerződés arra irányul, hogy a letéteményes a letevő által letett dolgot megőrizze. Az őrzés a szerződés önálló, meghatározó eleme. gróf személy1 levelében a műtárgyak őrizetére kérte a múzeumot, tehát a letéti szerződés lényegi, meghatározó elemére vonatkozóan tett ajánlatot.

[282] Az 1919. december 20-án kelt válaszlevelében az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum biztosította gróf személy1-et, hogy az elszállításról történő intézkedésig a műtárgyakat a múzeum a továbbiakban is őrzi. Egyidejűleg engedélyt kért a Bruegel kép kiállítására.

[283] A múzeum tehát a letéti szerződés meghatározó elemének teljesítésére, az őrzésre vállalkozott, azzal, hogy a Bruegel kép vonatkozásában a használati tilalom feloldását kérte. A letéti szerződés középpontjában a megőrzési kötelezettség áll, a Ptk. 463. § (1) bekezdése megtiltja a letéteményes számára a birtokában levő dolog használatát. Ez a szabály diszpozitív jellegű, arra a jogszabályhely kifejezetten is utal, amikor a használati tilalmat feloldja a letevő beleegyezése esetén. A levélváltások tehát – a beavatkozó fellebbezési érvelésével ellentétben – nem a Keresztelő Szent János képre fókuszáltak, illetve csak annyiban, hogy az őrizni kért és vállalt műtárgyak körében a múzeum ennek használati tilalma kifejezett feloldását kérte, amihez gróf személy1 hozzájárult.

[284] gróf személy1 az 1920. január 19-i levelében elfogadta a múzeum ajánlatát és hozzájárult a Szent János kép kiállításához.

[285] A felek az őrizetbe kerülő műtárgyakat meghatározottnak tekintették, azoknak része volt a perbeli három táblakép is. A foglalási jegyzőkönyvek, az alperes által a visszaadás érdekében készített jegyzék is tartalmazza a festményeket. A múzeum számára is egyértelmű volt, hogy mely műtárgyak tartoznak a gróf által a levelében megjelölt műkincsek körébe. A felek a levélváltással az őrzésben is megállapodtak, az őrzési idő (határozatlan idő) vonatkozásában az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum által az 1919. december 20-i levélben tett ajánlatot az 1920. január 14-i levelével gróf személy1 elfogadta. Ezzel a letéti szerződés a perbeli műtárgyak vonatkozásában létrejött. Az elsőfokú bíróság a szerződés létrejöttének időpontját helyesen állapította meg 1920. január 19-ében, amikor a gróf ajánlatot elfogadó levele legkésőbb megérkezett a múzeumhoz.

[286] Bár ítéletének indokolása szerint a kereset jogcímére tekintettel azt nem kellett vizsgálni, hogy a letéti szerződés megkötésekor ki volt a képek tulajdonosa, az elsőfokú bíróság mégis figyelmet szentelt annak és érdemben vizsgálta, hogy gróf személy1 a műtárgyak vonatkozásában milyen minőségében kötött letéti szerződést. E vizsgálódás értelemszerűen a tulajdoni helyzetre is kiterjedt.

[287] A másodfokú bíróság megállapítása szerint az elsőfokú bíróság ebben a körben a rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűtlenül értékelte, a rendelkezésre álló adatokból okszerűtlenül vonta le azt a következtetést, hogy a letevő gróf személy1 „magánszemély” volt. A magánszemély minősítés nem jogi kategória, az elsőfokú bíróság ez alatt feltehetően azt értette, hogy a gróf saját érdekében, saját nevében járt el.

[288] A letétről való rendelkezés szempontjából elengedhetetlen annak vizsgálata, hogy gróf személy1 milyen jogcímen birtokolta a perbeli táblaképeket. A letét fennállása és

megszűnése szempontjából is alapvető jelentősége van ennek, ettől függ az is, hogy a letevő halálát követően ki tekinthető a letevő jogutódjának, és így a letéttel kapcsolatos jognyilatkozatok megtételére jogosult személynek. Ennek pedig adott esetben döntő jelentősége van a felperesek aktív perbeli legitimációja, keresetösségi joga vonatkozásában.

[289] Az adott esetben a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem állapítható meg, hogy gróf személy1 milyen jogcímen birtokolta a festményeket. A rendelkezésre álló iratokból egyértelműen annyi állapítható meg, hogy a letéti szerződést gróf személy1 kötötte meg az Országos Magyar Szépművészeti Múzeummal, függetlenül attól, hogy 1919-ben a festmények hitbizományi, alapítványi vagy családi tulajdonban voltak-e. Az azonban, hogy a birtoklása a tulajdonjogán vagy egyéb jogcímen alapult-e, a perben rendelkezésre álló adatok alapján nem volt megállapítható. A per tárgyára tekintettel a tulajdoni viszonyok tisztázása a per kereteit meghaladta, a birtoklás jogcímenek tisztázása ugyanakkor ezt részben nyilvánvalóan feltételezte volna, a birtoklás jogcíme pedig a letéti szerződés, mint kötelmi viszony vonatkozásában fennálló jogutódlás tekintetében bírt alapvető jelentőséggel.

[290] A letéti szerződés vonatkozásában a birtoklásra való jogosultságnak abban a tekintetben van jelentősége, hogy a letevőnek ugyan nem kell a letett tárgy tulajdonosának lennie (sőt a tulajdonost ismernie sem szükséges), a letét alapjául szolgáló birtoklásának jogcíme azonban befolyásolja, hogy a letevő halála után ki jogosult a letét tárgyával rendelkezni, illetve kit illetnek meg a Ptk. 112. § (1) bekezdéséből és a 462-466. §-okból következő, köztük a képek állapotáról való tájékoztatás kérésére vonatkozó jogok.

[291] A dolog feletti jogok többféleképpen gyakorolhatóak, azt az adott személy gyakorolhatja saját érdekében és saját nevében; saját érdekében, de más nevében (mástól származtatott jogcímen); más érdekében, de a maga nevében; illetve más érdekében és más nevében. A Ptk.-t megelőző magánjog szerint a más nevében és más révén birtoklót (akinél csak a dolog fizikai birtoklása valósult meg) a birtoklás (detentor) jogállása illette meg. A birtoklásnál csak a birtoklás ténylegessége valósul meg, ehhez jogcím nem párosul. A Ptk.-t követő polgári jog a detenciót nem ismeri, azonban a felelős őrzésre vonatkozó rendelkezéssel a birtok e fajtáját is szabályozás alá vonja.

[292] A felperesek azt állították, hogy gróf személy1 volt a képek letevője, aki saját nevében járt el. Előadásuk szerint nem lelhető fel arra vonatkozó okirat, hogy nem a saját nevében tett nyilatkozatot.

[293] Az alperes ezzel szemben – az elsőfokú eljárásban kifejtettekkel azonosan a fellebbezésében is – azt állította, hogy téves az elsőfokú bíróság azon megállapítása, miszerint gróf személy1, mint „magánszemély” letevő és az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum, mint letéteményes között határozatlan idejű letéti szerződés jött volna létre 1920. január 19-én. A beavatkozó pedig azt állította, hogy a letevő nem bizonyította, hogy milyen jogcímen birtokolta a táblaképeket.

[294] Ebben a körben a bizonyítás kötelezettsége a Pp. 265. § (1) bekezdése szerint a felpereseket terhelte, erről az elsőfokú bíróság őket a 37.P.20.098/2021/13. számú végzésében tájékoztatta. gróf személy1 birtoklása jogcímenek az elsőfokú bíróság tehát helyesen tulajdonított jelentőséget. Döntő fontosságú a letéti szerződés fennállása, illetve megszűnése szempontjából ugyanis az jogi tény, hogy a letevő halála után ki tekinthető a jogutódjának, és így a letéttel kapcsolatos nyilatkozat megtételére jogosult személynek.

[295] Az elsőfokú bíróság a letevő személyének megállapításakor gróf személy1 nyilatkozatainak tulajdonított alapvető jelentőséget, ehhez képest a gróf halálát követő levelezést, személy18 írásbeli nyilatkozatait, személy20 leveleit, és herceg személy6 alapítványi gondnokként adott – fényképezésre vonatkozó – engedélyét súlytalannak ítélte.

[296] Az e körben megállapítható tények szerint a festmények ismeretlen körülmények között, módon és időben kerültek a név1-család birtokába. Az ősi magyar főnemesi család több ágra oszlik, a XVII. században a család grófi és hercegi ágra szakadt, utóbbi a név2 név alatt létezik. A perbeli táblaképek vonatkozásában többen is tulajdoni igényt jelentettek be (herceg személy6 örökösei, személy27, személy29 és személy8 A Keresztelő Szent János kép, a Stiftung des Weiland Fürst személy9 zur Erhaltung der Burg Güssing mindhárom festmény tekintetében).

[297] gróf személy1 az 1746. június 19-én gróf személy11 által alapított település5-i hitbizomány gondnoka volt, tisztségéről 1916 áprilisában lemondott.

[298] Emellett a gróf az 1896. március 18-án személy2 herceg által a települési vár, kolostor és családi kriptá megőrzésére létrehozott alapítvány kurátora, gondnoka volt. A felperesek állítása szerint ezt a tisztségét már 1926-ban átadta dr. személy27 hercegnek, ezt azonban a perbeli adatok nem támasztották alá. Az 51/F/1. szám alatt csatolt irat, személy31 tudományos munkája a gondnoki tisztség átadásáról ír, annak pontos dátumát és konkrétumait nem közli.

[299] Ennek azonban jelentősége nincs, ugyanis 1919-20-ban gróf személy1 még gondnoka volt az alapítványnak, annak törvényes képviselőjeként járhatott el.

[300] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a letevő személyének meghatározásakor a letevő nyilatkozatát azért kell hangsúlyosan figyelembe venni, mert leginkább ő tudhatta, hogy kinek a nevében jár el.

[301] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a gróf és a múzeum a levelezésben egyáltalán nem utaltak az alapítványra, sem addig, amíg a gróf az alapítvány gondnoka volt, sem azt követően. Mivel gróf személy1 a levelezésben következetesen a saját nevében járt el, és a műtárgyakat a tulajdonában állónak tekintette, az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy gróf személy1 „magánszemélyként” helyezte letétbe a képeket.

[302] Ezzel a következtetéssel a másodfokú bíróság nem értett egyet. A perben nem arról kellett állást foglalni, hogy a megállapított tények alapján a letevő személye vonatkozásában milyen lehetőségek merülnek fel, és ezek közül melyik mutatkozik a legvalószínűbbnek, hanem – a felperesek állítására tekintettel – arról, hogy bizonyított-e, hogy gróf személy1 a festményeket a birtoklás olyan jogcíme alapján helyezte letétbe, amely alapján a felperesek jelenleg is jogosultak a táblaképek birtoklására és a letéti szerződésből eredő jogosultságok alperessel szembeni érvényesítésére.

[303] gróf személy1 festményekkel kapcsolatos rendelkezési jogát életében nem vitatták. 1919 előtt magát „kiállítónak”, ezt követően tulajdonosnak nevezte, a tulajdonszerzése vonatkozásában azonban adatok nem állnak rendelkezésre (ennek megállapítására ebben a perben nem is kerülhetett volna sor), a perbeli műtárgyak sem a végrendeletében, sem a hagyatékában nem szerepeltek.

[304] Halálát követően azonban a letevői minősége jelentőssé vált a letét vonatkozásában a továbbiakban jogszerű nyilatkozatot tenni tudó személy meghatározása tekintetében. Ebből a szempontból a halála után keletkezett levelezések, nyilatkozatok tartalmának is jelentősége van. 1935. április 17-én, rövidebb a gróf január 25-i halálát követően személy18 (aki gróf személy1 ügyvédje, barátja és végrendeleti juttatottja volt) múzeumnak írt levelében az alapítvány kezelésének átszállásáról írt, 1938. július 7-én herceg személy6 a családi alapítvány gondnokaként ad engedélyt a Keresztelő Szent János kép fényképezésére, míg személy20 ügyvéd, a herceg név2 hitbizomány központi ügyésze az 1941-ben és 1947-ben a múzeumnak írt leveleiben a Szent János prédikációja festményt a név1 családi alapítvány tulajdonában lévőnek állítja.

[305] A műtárgyak sem a hitbizomány, sem az alapítvány leltárában nem szerepeltek, azokat gróf személy1 végrendelete, hagyatéka sem tüntette fel.

[306] Az elsőfokú bíróság gróf személy1 nyilatkozatainak okszerűtlenül tulajdonított kiemelt jelentőséget és olyan feltételezésekbe bocsátkozott („a leszármazó nélküli, 70 éves név1 Ivánnak nem lehetett semmilyen motivációja arra, hogy 1920-ban valótlan állításokat tegyen a műtárgyak vonatkozásában”), amelyekre ítéleti bizonyosság nem alapítható. gróf személy1 motivációi a perben nem voltak feltárhatóak, az, hogy magát nem tüntette fel az alapítvány gondnokaként, képviselőjeként, nem bizonyítja, hogy a képeknek tulajdonosa volt, így saját nevében és saját érdekében járhatott el.

[307] személy18 eljárása nyilvánvalóan abból fakadt, hogy az Országos Magyar Szépművészeti Múzeum a gróf halálát követően, arra tekintettel 1935 februárjában tájékoztatást kért az ügyvédtől a hosszú idő óta, 15 éve letétként kezelt Szent János képpel kapcsolatos teendőkről. Ezen a megkeresésen alapult személy18 1935. április 17-i tájékoztatása is. Az ügyvéd a festmények tulajdoni, birtoklási viszonyaival nyilvánvalóan tisztában volt, a műtárgyak visszavételére irányuló 1934-es szándékot is ő jelezte, e vonatkozásban gróf személy1 jogi ügyeit intézte. Ennek megfelelően nyilvánvalóan a grófhhoz hasonlóan tisztában kellett lennie a perbeli festmények tulajdoni, illetve birtokviszonyaival.

[308] gróf személy1 alapítványi gondnoki tisztségének a halála (1935. január 25.) előtti megszűnése nem bizonyított, a halála utáni levelezések (személy6 alapítványi gondnok fényképezésre adott engedélye, személy18 1935. április 17-én írt levele, személy20 1941-ben és 1947-ben írt levelei) tartalma pedig kétséget ébreszt az iránt, hogy a gróf a letéti szerződéssel összefüggésben saját érdekében és saját nevében járt el. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján így nem állapítható meg, hogy a felperesek ebben a konkrét kötelmi viszonyban letevők, illetve a letevő jogutódjai-e. A felperesek a perben kifejezetten és úgy nyilatkoztak, hogy nem képezi a per tárgyát gróf személy1 és a felperesek tulajdonjogának megállapítása, erre tekintettel ebben a körben konkrét tényelődást nem is tettek. A felperesek a perben nem bizonyítottak olyan birtoklási jogcímet, amely a letéti szerződésből eredő tájékoztatási kötelezettség teljesítésének követelésére jogosítaná fel őket, így aktív perbeli legitimációjuk nem bizonyított.

[309] A Fővárosi Ítéltábla megállapítása szerint az elsőfokú bíróság a letéti szerződés megszűnése körében is okszerűtlen jogi következtetéseket vont le a megállapított tényállásból.

[310] Az elsőfokú bíróság azt helytállóan állapította meg, hogy a letéti szerződés a határozott idő letelte miatt nem szűnt meg, tekintettel arra, hogy a felek azt nem határozott időre kötötték, 1920. január 19-én határozatlan idejű letéti szerződés jött létre.

[311] Helytállóan mutatott rá arra is, hogy a szerződést gróf személy1 1932. november 7-i nyilatkozata nem szüntette meg. A gróf szándéka ekkor nem volt határozott és konkrét, úgy fogalmazott ugyanis, hogy „az összes képeit és a bronzokat a legközelebbi időben” kívánja a múzeumból elszállítani, melynek részleteire rövid idő múlva fog visszatérni. A nyilatkozatot követően egyetlen műtárgyat sem vitt el a múzeumból.

[312] 1934 novemberében azonban a gróf ismételten a műtárgyak visszaadását kérte. 1934. november 12-én a Országos Magyar Szépművészeti Múzeum igazgatója, személy3 levelében arról tájékoztatta gróf személy1-et, hogy az előző nap felkereste őt a gróf jogtanácsosa, személy18 és közölte a gróf műtárgyak visszaadására vonatkozó szándékát. Tájékoztatta őt, hogy a műkincseket a köteletségüknek megfelelően visszaszolgáltatják. Felhívta azonban a figyelmet, hogy a Bruegel kép a nedves, zord évszakban veszélynek lenne kitéve és azt ajánlotta, hogy azt a gróf a tavaszi hónapokig hagyja a múzeumban, azt „mint a Kegyelmességed rendelkezéséből átvett letétet a legnagyobb gonddal őrizzük”.

[313] gróf személyl 1934. november 27-én a település4-i kastélyból és a település2-i püspöki várból szocializált, az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumban elhelyezett műtárgyait – a perbeli három kép kivételével – átvételi elismervénnyel visszavette.

[314] A letét megszűnésére a Ptk. 75. § (1) bekezdésében foglaltakra tekintettel a Ptk. 466. § rendelkezéseit kell alkalmazni. E szerint a letevő a dolgot bármikor visszakövetelhetette [Ptk. 466. § (1) bekezdés]. A letétbe helyezett dolgot az őrzés helyén kellett visszaadni. Ha a letevő a dolog visszavételét megtagadja, a felelős őrzés szabályait kellett alkalmazni [Ptk. 466. § (4) bekezdés]. Ez a magyar magánjog szabályaitól csak annyiban tért el, hogy a dolog visszavételének megtagadása esetén a magyar magánjogban a megbízás nélküli ügyvitel, a Ptk. szerint a felelős őrzés szabályait kellett alkalmazni. A letéteményes a dolgot a szerződés megszűnésekor volt köteles visszaadni.

[315] Az alperes helyesen érvelt azzal, hogy a letett dolog visszakövetelését már a korábbi bírói gyakorlat is a letéti szerződés felmondásának tekintette (BH1975. 429.).

[316] A bírói gyakorlat (BH2005. 13.) értelmében a közgyűjteményi letétre is alkalmazni kell a Ptk. 466. §-nak a letét megszüntetésére vonatkozó rendelkezéseit, és téves az olyan hivatkozás, miszerint a (jogelőd által közölt) kiadás iránti kérelem nem eredményezi a szerződés felmondással történő megszüntetését. A letéti szerződést a letevő (aki nem feltétlenül azonos a letett dolog tulajdonosával), illetve a letevő jogutódja, akár az általuk erre meghatalmazott személy útján is a letét tárgyának visszakövetelésére vonatkozó akarat kinyilvánításával megszüntetheti.

[317] 1934 novemberében gróf személyl valamennyi, a szocializálással érintett, a település4-i kastélyból és a település2-i püspöki palotából elhurcolt műtárgy visszaadását kérte. A jogi képviselője útján előterjesztett kérelme határozott és konkrét volt. Röviddel e nyilatkozatát követően a múzeum által készített jegyzéken feltüntetett műkincseket visszavette, azok átvételét aláírásával nyugtázta. A jegyzéken a perbeli három táblakép nem szerepel, azokat a gróf nem vitte el.

[318] A Bruegel kép vonatkozásában gróf személyl elfogadta az alperes ajánlatát, miszerint a tavaszi hónapokig – annak biztonsága érdekében – azt hagyja a múzeum őrizetében, ennyiben a felek a letéti szerződést módosították.

[319] Ezt követően a felek között a kép sorsát illetően kommunikáció nem folyt, 1935-ben, a tavaszi hónapokban, május 31-ig a festményt a múzeumból nem vitték el, további jelzés annak őrzésével kapcsolatban személyl gróf részéről nem érkezett.

[320] 1935. január 25-én gróf személyl végrendelet hátrahagyásával elhunyt. Végrendeletében a Bruegel kép, illetve a Maria Gravida és a Szent Katalin misztikus eljegyzése festmények, illetve a letéti szerződés nem szerepelnek, a hagyatéki iratokban sem található ezekre való utalás.

[321] Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló és ítéletében (indokolás [321]) megjelölt bizonyítékokat okszerűtlenül értékelte és ennek alapján téves jogi következtetést vont le.

[322] A rendelkezésre álló bizonyítékok Pp. 276. § (1) bekezdése szerinti értékelésével ugyanis az állapítható meg, hogy a Keresztelő Szent János prédikációja kép vonatkozásában a letéti szerződés 1935. május 31-én megszűnt. gróf személyl halálakor az őrzés meghosszabbított, illetve határozott idejűvé tett határideje (a tavaszi hónapokig, azaz 1935. május 31-ig) még nem telt le. Május 31-ig a kép őrzése vonatkozásában a múzeumhoz a letéti szerződés módosítására, illetve újabb letéti szerződés létrehozására irányuló, jogosulttól származó nyilatkozat nem érkezett.

[323] A múzeumnak gróf személyl halála után, 1935-ben tett nyilatkozatai valóban letétként hivatkoznak a Bruegel képre, ezek azonban a letéti szerződés megszűnését azért nem

cáfolják, mert az 1953. február 5-i, március 2-án, április 5-én kelt levelek a május 31-i határozott idő letelte előtt keletkeztek, amikor a letét még ténylegesen fennállt. A későbbi, 1936-49 között kelt levelek valóban letétre utalnak, azok azonban a határozatlan idejű letét fennállását nem bizonyítják.

[324] A Maria Gravida és a Szent Katalin festmények vonatkozásában az állapítható meg, hogy azok az 1935. november 27-i átvételi elismervényen nem szerepelnek.

[325] A rendelkezésre álló adatok szerint gróf személyl visszavételi szándéka valamennyi, a tanácsköztársaság idején szocializált és tőle lefoglalt műtárgyra vonatkozott. A visszavételi szándékot kifejező nyilatkozat az Országos Magyar Szépművészeti Múzeumhoz megérkezett, ezzel a gróf a letéti szerződést megszüntette (azt a felek csak a Keresztelő János táblakép vonatkozásában módosították).

[326] Az elsőfokú bíróság a Mária és Katalin képek vonatkozásában feltételezésekből indult ki. gróf személyl visszavételre vonatkozó nyilatkozatának módosítását nem bizonyítja, hogy a műtárgyak átvételekor a képekről nem készült átvételi jegyzék, azokat a gróf nem vitte el a letéteményestől. Okszerűtlen az elsőfokú bíróság által felállított feltételezés, miszerint a képek visszavételére irányuló akaratát a gróf valószínűleg a letéteményes 1934. november 12-i levelében foglaltakra tekintettel változtatta meg. A levél tartalma alapján az elsőfokú bíróság azt feltételezte, hogy gróf személyl a festményeket a Bruegel képhez hasonlóan a rossz időjárási körülmények miatt hagyta letétben, hiszen azok is az 1400-1500-as években készültek. Ez a feltételezés okszerűtlen, azt cáfolja, hogy az átvételi elismervényen több, a XVI. századból származó festmény, portré is szerepel, amelyeket a gróf nem féltett az időjárás viszontagságaitól. Így nincs indoka annak, hogy miért éppen a két perbeli képet kellett volna továbbra is letétben tartania a Bruegel kép mellett.

[327] A műtárgyak átvételekor e festményekről – mint átadni elmulasztottakról – feljegyzés nem készült, azok egyebekben a megelőző levelezésekben sem szerepelnek. A visszavételi szándék határozott, minden szocializált műtárgyra kiterjedő kifejezése a perbeli letétet e képek vonatkozásában is megszüntette, függetlenül attól, hogy azok visszavételére ténylegesen nem került sor.

[328] Mindezekre tekintettel a felperesek tájékoztatás megadására vonatkozó keresete alaptalan, ezért a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítéletet a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a felperesek kereseteit elutasította.

[329] A kifejtettekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a letéti szerződés megszűnése vonatkozásában előadott további érveket (1947. október 14-ével való megszűnés, a tvr. 6. §-a alapján alkalmazandó 4. § miatti megszűnés), az állam tulajdonszerzését nem vizsgálta, a tulajdoni kérdésekben való állásfoglalás – a kereset alapjául előadott jogcímre tekintettel – a per kereteit meg is haladta.

[330] Az eredményes fellebbezésekre tekintettel az alperes pernyertes. A Fővárosi Ítéltábla a felpereseket egyetemleges kötelezettként kötelezte a Pp. 83. § (1) bekezdése alapján az alperes részére az első- és másodfokú eljárásban az Ükr. 3. §-ára utalással felszámított perköltség megfizetésére. A felperesek a per tárgyának értékét 31.200.000 forintban határozták meg [Pp. 22. § (2) bekezdés]. Ezt az alperes végső soron vitássá nem tette.

[331] Az alperes jogi képviselével felmerült első- és másodfokú költségeket így a Fővárosi Ítéltábla ennek az összegnek az alapulvételével, az Ükr. 3. § (1) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alapján állapította meg. A felpereseket, mint egyetemleges kötelezetteket a Pp. 90. §-ban foglaltaknak megfelelően kötelezte a beavatkozó részére első- és másodfokú perköltség viselésére. A jogi képviselő munkadíjában megjelenő perköltség összegét – a

beavatkozó Ükr. 3. §-ára alapított felszámítására tekintettel – szintén az Ükr. 3. § (1) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alapján határozta meg.

[332] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 39. § (1) bekezdése, valamint a 46. § (1) bekezdése alapján számított 2.496.000 forint fellebbezési illeték megfizetésére a másodfokú bíróság szintén a felpereseket kötelezte egyetemlegesen a Pp. 101. § (1) bekezdése, a 102. § (1) bekezdése, valamint a polgári és közigazgatási bírósági eljárás során meg nem fizetett illeték és állam által előlegezett költség megfizetéséről szóló 30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján.

[333] Az egyes adótörvények módosításáról szóló 2022. évi XLV. törvény 70. §-ával megállapított Itv. 78. §-ának (4) bekezdése alapján a fizetendő illeték a bírósági határozat jogerőre emelkedésétől – a jelen esetben az ítéltáblai határozat meghozatalának napjától – számított 60. napon esedékes a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára.

[334] A másodfokú bíróság tájékoztatja a felpereseket, hogy az illeték megfizetése során az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát közleményként fel kell tüntetni. Amennyiben az illeték megfizetésére történő felhívásnak önként nem tesznek eleget a megjelölt határidőben, az illeték behajtására és megfizetésére az Itv. és az adóigazgatási eljárásokra irányadó jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.

Budapest, 2023. október 26.

Dr. Kovács Helga s.k.
a tanács elnöke

Dr. Kovács Éva s.k.
előadó bíró

Dr. Mózsik Tímea s.k.
bíró